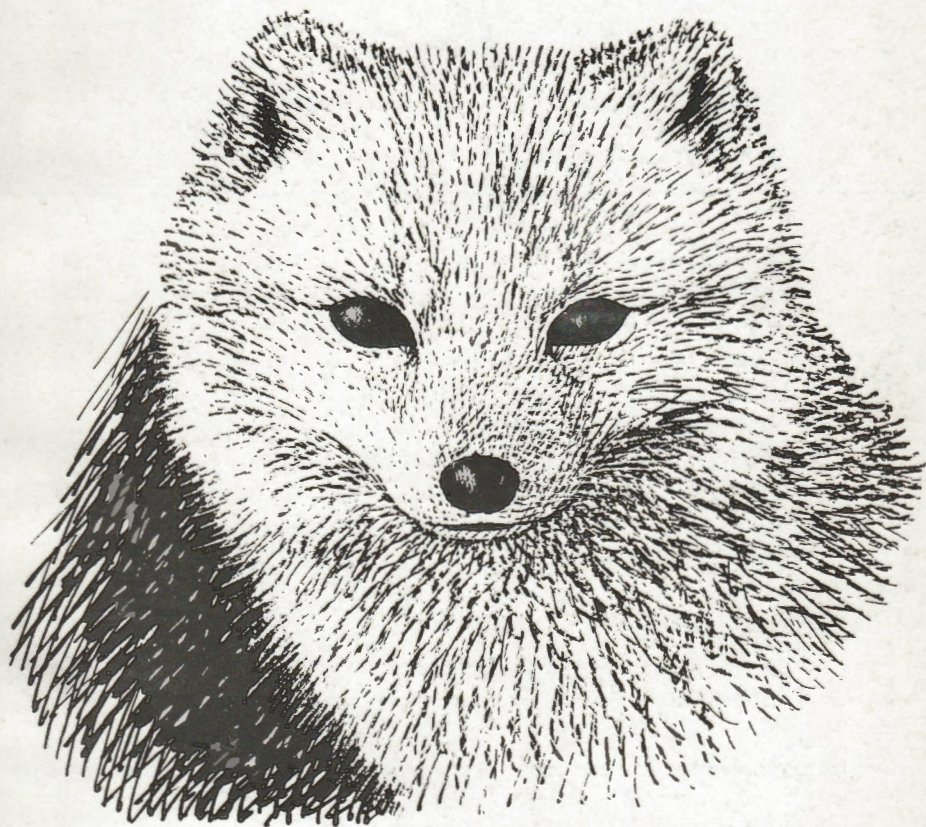

VÅRE ROVDYR

årgang 6

3-92

POLARREV I VINTERDRAKT
Stijn Meel

issn 0801-4728

VÅRE ROVDYR

Postboks 17 - 2420 Trysil

Tidsskriftet VÅRE ROVDYR er medlemsorgan for foreningen
VÅRE ROVDYR, og utkommer fire ganger i året.

Ansvarlig utgiver:
Foreningens styre

Redaktør:
Hilde Aaseth

Medlemskontingent 1992 Minimum kr 75,-
Abonnement kr 75,-
Postgiro 0806 4429494 Bankgiro 1800.20.97644

INNHold

Leder.....	93
Ulvefondet.....	97
Fortsatt giftåter.....	98
Om bjørn og ulv fra Våra rovdjur.....	100
Ørneforfølgelse også i Sverige.....	104
Ingen bjørn uten sportegn.....	106
Hur många björnar har vi i Sverige?.....	113
Nytt fra hele verden.....	121
Klagesak til PFU (Pressens faglige utvalg).....	123
Møtte bjørn på post.....	127
Kontingent og flytting.....	129
Salgsartikler.....	130
Fra historien.....	132
Styret.....	136

FORENINGEN VÅRE ROVDYR

arbeider for å spre fakta om rovpattedyr og rovfugler, og for at disse artene skal leve i livskraftige bestander og forvaltes etter norsk lov og internasjonale avtaler.

Forsidetegning: Viggo Ree
Baksidefoto: Paul Granberg

Trykk:
Gausdal Trykkeri

Utgitt med støtte
fra Verdens Naturfond

WWF

Nuppi og Gardermoen

Som en del av lederen denne gangen velger jeg å referere brevet om bjørnen "Nuppi", som vi har sendt til bl.a. Miljøverndepartementet. Kommentarer på denne saken utover dette burde være unødvendig.

Så ble det Gardermoen. Dette hovedflyplass-vedtaket har faktisk noe med rovdyr å gjøre. Forsvaret skal flytte fra Gardermoen og planene er å anlegge hele kavaleriet på Rødsmoen/Rena. Det som virkelig er ille, er Forsvarets tanker om et regionalt skyte- og øvingsfelt som vil ligge mellom Osensjøen og Rendalsfjøret, videre østover fra Storsjøen i Rendalen over Slem dalen og Osdalen mot Elvdalen/Engerdal og Jordet i Trysil. Dette påtenkte skyte- og øvingsområdet er fra gammelt av kjent som et sentralt område for bjørn. I tillegg til Pasvik, representerer dette området pr. i dag de viktigste bruksarealer for bjørnen og for artens hi plassering på norsk jord. Både med hensyn til den nylige vedtatte rovviltmeldingen og Bernkonvensjonen ser vi det som helt uakseptabelt at det blir etablert et skyte- og øvingsfelt i dette område. Det vil føre til et kraftig tilbakeslag for forvaltningen av en truet dyreart som bjørnen er i Norge.

Morten Bilet

Foreningen VÅRE ROVDYR • Postboks 17 • 2420 Trysil

Miljøverndepartementet
v/ Statssekr. Børre Pettersen
Postboks 8030 Dep.
0030 Oslo

Skedsmo, 22.09.92.

**VEDR. FELLINGEN AV DEN RADIOMERKETE BJØRNEN I
NORD-ØSTERDAL.**

Fellingen av den radiomerkete bjørnen i Nord-Østerdal 28.08.92, har gitt kraftige reaksjoner fra mange hold. Reaksjonene er ikke tilfeldige, men

heller et resultat av mange år med et høyt diskusjonsnivå omkring forvaltningsmyndighetenes manglende forvaltning av totalfredete og utryddelsestruede dyrearter som de store rovdyrene er. Med manglende dokumentasjon på yngling av bjørn på over 20 år på norsk jord, blir det automatisk stilt spørsmålsteget på hvordan våre ansvarlige forvaltningsmyndigheter har behandlet denne arten.

Denne konkrete saken ble håndtert av forvaltningsmyndighetene på en meget utryddig måte med uklare retningslinjer, og man må spørre hvorfor de betingelser og forutsetninger for fellingstillatelsen ikke ble fulgt, samt at det ikke ble tatt hensyn til de intensjoner som et enstemmig storting har vedtatt gjennom viltlov, Bernkonvensjon og stortingsmelding nr.27-191/1992 (rovviltmeldingen).

Fellingstillatelsen fra Direktoratet for Naturforvaltning (DN)

Det er vel ikke tvil om at det norsk/svenske bjørneprosjektet har gitt og gir svært omfattende kunnskap omkring bjørnens biologi. Prosjektet er påkostet betydelige summer, og svært gode resultater er oppnådd. Derfor er det uakseptabelt at DN ikke skiller mellom radiomerket bjørn og ikke merkete bjørner i den tildelte fellingstillatelsen, og overser viktigheten av bjørneprosjektet og de midler som er gitt. Man kan heller ikke uten videre sammenligne dette med svenske forhold, hvor radiomerkete bjørner risikerer å bli skutt under vanlig jakt. Bjørnesituasjonen er totalt forskjellig i Norge og Sverige. Svenske forvaltningsmyndigheter har også reagert negativt på denne saken - da de har tatt hensyn til bjørnesituasjonen på norsk side ved å minimalisere jakten inn mot norskegrensen.

Iverksettelse av fellingstillatelsen fra Fylkesmannen i Hedmark.

Den felte bjørnen var et meget viktig individ i det pågående norsk/svenske bjørneprosjektet. Allikevel ble beslutningen om felling tatt uten at svenske myndigheter ble tatt med på råd. Vi finner det svært beklagelig at Fylkesmannen i Hedmark ikke har sett betydningen av dette, og samtidig ikke har fulgt det som står i fellingstillatelsen fra DN om at: *"I og med at dyr påsatt radiosender kan lokaliseres, gir dette bedre muligheter til først å prøve andre tiltak enn felling dersom det er et radio-instrumentert dyr som er skadevolder"*. Vi kan ikke se at det har fremkommet noe i saken som tyder på at Fylkesmannen har prøvd noe forebyggende tiltak, eller tatt hensyn til dette.

Skadegjøreren - bjørnen "Nuppi"

Denne tre år gamle hannbjørnen fra et kull på tre, har blitt fulgt fra sitt

fødested i Sverige til Nord-Østerdal. På det siste befant bjørnen seg i et relativt sett betydningsfullt beiteområde for sau. Det antas at den hadde tatt et 40 talls sauer, hvilket svarer omtrent til det antall sauer som uansett dør hver time gjennom hele beitesesongen i norsk utmark. Likevel kan vi ikke forstå eller akseptere at dette er gode nok kriterier for å utstede en fellingstillatelse på et så viktig forskningsdyr. Iflg. innholdet i den nye rovviltmeldingen skal Departementet bl.a. tilgodese midler til DN til bruk ved tidligere innsanking av beitedyr i en skadesituasjon. I denne saken var det kun 14 dager til innsanking av sau startet. Vi kan vanskelig forstå hvorfor ikke dette eller andre tiltak ble satt i verk. "Nuppi" endte sine dager fredag 28/8 ca. kl.1700, etter at den opprinnelige tidsrammen for fellings-tillatelsen hadde utgått.

Jakt og skadeskyting

Situasjonen burde være ualminnelig egnet til utprøving av skadeforbyggende tiltak. I stedet ble radiotelemetriutstyr tatt i bruk til jakt på bjørnen. Etter diverse jegermessige feiltrinn, ble dyret skadeskutt fra kort hold, i dagleie.

Denne situasjonen burde tilsi at man snarest rekvirerte forskningen med helikopter og sitt profesjonelle fangstopplegg, for å undersøke og eventuelt avlive dyret. Men skadeskytingen ble brukt til å legetimere videre jakt og ettersøk - også utover den tidsramme som fellingstillatelsen opprinnelig var gitt. Det tok over tre døgn, med de dyrevernmessige og sikkerhetsmessige aspekter som situasjonen medførte, før dyret ble avlivet (jfr. Viltlovens par. 19). Fra forvaltningens side ble det stadig gitt ordre og kontraordre, som gav et sterkt inntrykk av motstridende interesser, hvorav den ene for enhver pris ville se bjørnen skutt under jakt. Dette til tross for at bjørnen viste klare indikasjoner på at den var minimalt såret, hvilket også ble bekreftet ved obduksjonen av det døde dyret.

Obduksjonsrapporten

Når obduksjonsrapporten forelå, viste det seg at den angivelige skaden etter skadeskytingen ikke var så alvorlig som enkelte i utgangspunktet trodde. Skuddet hadde kun rammet det ene benet med et muskelsår, som ifølge rapporten ville bli leget av seg selv etter ca. 3-4 uker, uten varige mén for bjørnen. Da er det ikke noe tvil om at skaden ble overdramatisert av jegerkorpset uten å ha særlig dekning for det. Det ble uttalt bl.a fra de norske og de innhentete svenske erfarne bjørnejegerne at "Nuppi" var svært alvorlig skadd, p.g.a dens oppførsel. Vernesiden og andre utenforstående mente derimot at bjørnen slett ikke var alvorlig skadd, og nærmest lekte "gjemsel", og hadde bra kontroll på situasjonen. De siste hadde rett. Selv med bruk av peileutstyret under jakten, viste bjørnen forbløffende overlegen oppførsel.

Obduksjonsrapporten viste også at "Nuppi" hadde et sår på halsen etter radiosenderen. Selvom denne skaden ikke var overhengende ille akkurat da, kunne skaden selvsagt blitt plagsommere inntill svakhetssonen på senderen hadde røket. Dette bør selvfølgelig forskningen ta til etterretning å rette opp ved senere anledninger.

Mediaengasjementet

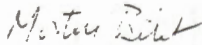
Det store flertall i befolkningen er opptatt av bevaringen av vår natur. Dette gjenspeiler seg i massemedienes engasjement i saken, der forvaltningen måtte tåle harde argumenter og svelge kross kritikk. Behandlingen av totalfredete og utryddelsestruede dyrearter som bjørn, jerv og ikke minst ulv, blir oppfattet som indikasjon på forvaltningens vilje og evne til å ta vare på en natur som stadig forringes.

Det må gjøres noe nå!

At forvaltningen - på et alt for spinkelt grunnlag - øder viktige forskningsdyr og tar i bruk forskningsinstrumenter til regulær jaktutøvelse, kan ikke tolereres.

Vi forlanger at både departement og øvrige forvaltningsorganer tar forvaltningen av truede dyrearter som store rovdyr seriøst, og oppgraderer innsatsen slik at den oppfyller intensjonen i de enstemmige stortingsvedtak hva angår Viltloven, internasjonale avtaler, Stortingsmelding nr.27-1991/92 og ikke minst harmoniserer innsatsen med forsknings- og vernearbeid i våre naboland.

Med vennlig hilsen

Morten Bilet

formann

Foreningen Våre Rovdyr

Som vedlegg følger et lite utvalg av riksavisenes engasjement i saken.

Kopi:

Direktoratet for Naturforvaltning

Statens naturvårdsverk

Verneorganisasjoner

Div.media

ULVEFONDET

Ulvens situasjon i Skandinavia er kritisk. Sverige har noen få individer av dette unike skogsdyret i sin fauna. Noen av disse dyrene vandrer også inn over norsk territorium. Derfor må vi også i Norge være vårt ansvar bevisst og tilrettelegge forholdene på norsk jord, slik at ulvens situasjon både i Norge og Sverige blir så lik som mulig.

I nært samarbeid med fagfolk og forvaltning vil ulvefondet kunne brukes til direkte tiltak for å sikre arten i vår fauna. Vi ser viktigheten av å ha midler lett tilgjengelig, slik at raske tiltak kan iverksettes når et behov måtte melde seg. Erfaringsmessig vet vi at slike former for støtte hjelper.

Derfor håper vi at nettopp DU ser betydningen av slike tilgjengelige midler.

Ditt bidrag vil være å gi **kr. 100,- eller mer!**

Som en takk for din hjelp vil du få et ulvediplom med ditt navn påført og med en hilsen for ditt viktige bidrag til å bevare ulven i norsk natur.

Fondets "helsetilstand" og bidragsyternes navn (dersom ikke annet angis på innbetalingsblanketten), vil bli offentliggjort i tidsskriftet "VÅRE ROVDYR".
Betal ditt bidrag til ULVEFONDET pb. 17, 2420 Trysil.

Postgiro: 0806 4429494. Bankgiro: 1800.20.97644.
Husk! Skriv tydelig navn og adresse.

HJELP VÅRE SISTE ULVER I SKANDINAVIA!

FORTSATT GIFTÅTER!

av Paul Granberg.

Norsk Veterinærtidsskrift 1992 104,7 bringer en artikkel av veterinær Inger Nafstad, under overskriften "Slutt med giftåte?".

Veterinæren påpeker at Norsk Medesinaldepot fortsatt har jevnlig leveranser av stryknin og arsenikk. Begge stoffer er reseptbelagte. På en eneste måned i 1992 ble det levert 45 g. stryknin og en annen måned 3000 g. arsenikk. Hun påpeker at disse stoffene ikke har noen plass i moderne medesin, og har heller ingen påviselig terapeutisk effekt. Selv om man i sin tid hadde noe som het "arsenikk-kur" og at også stryknin ble brukt i lignende kurer, ville de nevnte mengder være nok til meget sterke kurer for flere tusen hester. Nafstad slutter sin artikkel med følgende:

"Strykninforgiftning trodde vi var en saga blott, inntil en meget observant kollega (veterinær Bjarne Kvale, Kongsvinger) beskrev både symptomer og obduksjonsbilde ved plutselig dødsfall på hund så karakteristisk at man simpelthen ikke kunne unnlate å foreta strykninanalyse. Analysen var positiv; det var to hunder som døde, og giften hadde de fått i seg ved å spise åte som var utlagt i skogen."

Som kjent er all bruk av gift til fangst forbudt i Norge - og har vært det siden 1971. Så lenge alfakloralose var tilgjengelig gjennom norske apotek, vet vi at det ble omsatt betydelige mengder av dette stoffet, og flere tilfeller av ulovlig bruk ble oppdaget. I 1985 ble det funnet et giftåte preparert med arsenikk, utlagt i ulveområdet på Finnskogen. Og nå har altså to hunder i det samme distrikt, fått i seg strykninpreparert åte som også var utlagt i skogen!

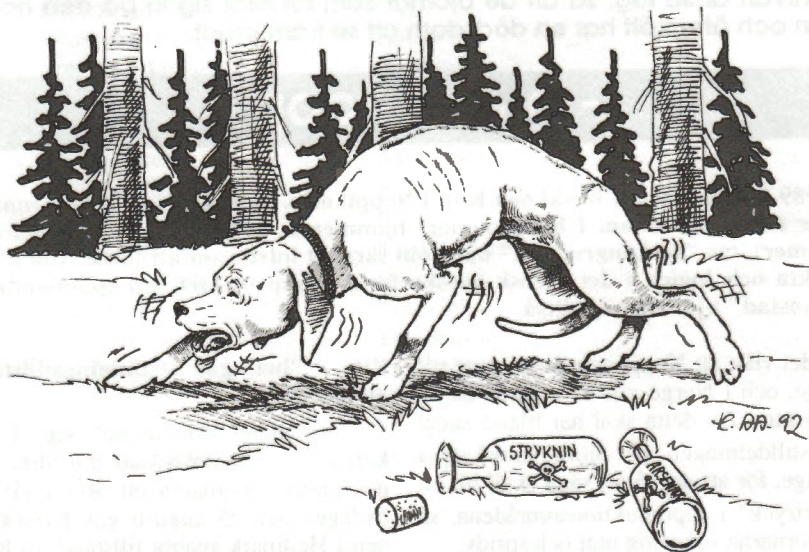
Det som kan forundre er at enkelte store organisasjoner med spesielle interesser i norsk fauna, på tross av slike fakta, prøver å bagatelisere faunakriminaliteten i Norge. En analyse av deres beveggrunner for dette, kunne vært interessant. Det kan neppe bero på blindhet for problemet!

I Våre Rovdyr nr. 2/1991 finnes det en artikkel om alfakloralose og dens virkninger. Dette stoffet føres nå ikke lenger av Norsk Medesinaldepot. Siste salgsmåned var oktober 1991.

Med det tilfellet som Nafstad beskriver, skulle i det minste giftåtenes uselektive virkninger være demonstrert. Stryknin og arsenikk er sterke giftstoffer som er meget farlige for pattedyr, og dermed også for mennesker. Spesielt er stryknin kjent som et pinefullt og inhumant avlivningsmiddel.

Så langt en kjenner til har ingen av disse stoffene noen anvendelse innen medesinen i dag. Tidligere var arsenikk brukt innen preparatvirksomheten, men er nå lagt tilside på grunn av helsemessige bivirkninger for brukerne. Hvorfor er så disse stoffene fortsatt tilgjengelige?

Enn videre kan man spørre hva myndighetene foretar seg, når ulovlig bruk av stoffene blir kjent - helsemyndighetene med sitt ansvar for menneskers ve og vel - veterinærmyndighetene og Landbruksdepartementet med sitt ansvar for dyrevernloven - Direktoratet for naturforvaltning med sitt ansvar for Viltloven og truede dyrearter - og ikke minst politiet. Siden stoffene er reseptbelagte, burde det være mulig og etterspore slik ulovlig spredning av farlige giftstoffer. Kan det være slik at ansvaret er så "pulverisert" at ingen ser det som sitt bord?

- press-stopp -

Hur mycket kött får en björn äta i Norge?

Det norska stortinget har beslutat att alla möjligheter till alternativ skall användas innan man beslutar sig för att avliva björn, varg, järv och lo. Man har också klart uttalat att man vill att de svenska myndigheterna skall ta hänsyn till detta och minska antalet björmlicenser vid björmjakten i Sverige.

Men det norska "utmarksbeitet" har stor omfattning och lång tradition. När björnarna går över gränsen är maten dukad och björnarna river får. Detta tål inte de norska myndigheterna.

- Hur mycket kött får en björn äta i Norge? Frågan kan tyckas löjlig, men svaret är avgörande för om björnen har en chans i Norge eller inte. Hittills i år har två björnar avlivats för att de har ätit kött. En tredje troddes vara skadeskjuten nu i slutet på september. Efter kontroll visade det sig att den var oskadad. Den tredje björnen är Keski, broder till Nuppi vars öde vi berättar om i artikeln nedan. De båda "bröderna" är (resp. var) alltså radiosändarförsedda och ingår (resp. ingick) i det svensk-norska björnforskningsprojektet.

Vad menar egentligen stortinget när de säger att de vill ha en björnstam i Norge? Är en björnstam rentav oförenlig med norsk fårskötseltradition? Årets händelser tyder mest på det senare. Det vill säga - toleransnivån är så låg, så att de björnar som förvillar sig in på den norska sidan och äter kött har en dödsdom att se fram emot.

- press-stopp -

1989 föddes Nuppi, Keski och Koti i Noppikoski. Samtliga var hanbjörnar och söner till Noppihonan. I björnrapport nummer 2, 1992 (se annan plats i detta nummer), tas "syskongruppen" upp som särskilt intressant att följa. Alla tre var märkta och ingick i det svensk-norska forskningsprojektet. En spännande och "påkostad" björnfamilj alltså.

Ödet ville att Nuppi och Keski drog till Norge, och i Norge vill man gärna ha en björnstam. Av detta skäl har bland annat licenstilldelningen på björn minskats i Sverige, för att det så att säga skall bli ett "övertryck" i reproduktionsområdena, så att björnarna söker sig utåt och sprids.

Ett "betingat fällningstillstånd" användes

Men Nuppi "misskötte" sig. I hans kölvatten, i Alvdal väster om Idre, hittades under sommaren ett 50-tal får, och tisdagen den 25 augusti gav Fylkesmannen i Hedmark snabbt tillstånd till björn-

jakt! Fylkesmannen hade nämligen sedan tidigare ett så kallat "betingat fällnings-tillstånd" på ett djur och kunde nu utnyttja det. Det aktuella området hyser drygt 16 000 får. Och plötsligt hänvisar fylkets naturskyddskonsulent, Jörn Berg, till att det finns så mycket björnar i området, så att beståndet tål att ett djur fälls.

Pejlades och skadesköts

Eländet var inte slut i och med detta. De "jägare" som fick uppgiften att befria Hedmark från Nuppi, insåg snabbt att det enklaste sättet var att pejla in honom med hjälp av den sändare han bar. Och det gjorde man. Nuppi träffades av ett skott i höger framben och rusade skadeskjuten in i ett svårtillgängligt område.

Statssekreteraren på Miljövernde-
partmentet, Börre Pettersen, försökte stoppa det hela när det kom till hans kännedom att björnjägarna använde sig av pejlings-
utrustningen för att ta björnen av daga. Men då var björnen redan skadeskjuten.

Norska och svenska protester

Nu kom reaktioner både från svenska myndigheter och norska naturskyddsor-
ganisationer. De norska myndigheterna låg risigt till, och jakten avlystes för stunden. Två dygn senare gavs åter till-
stånd från norska myndigheter till att av-
liva björnen, och ytterligare ett dygn
senare var den inringad. Men plötsligt
kom kontraorder. Först ville man se efter
om skottskadan var så allvarlig att björ-
nen måste avlivas. Senare samma dag var
björnen inringad på nytt och sköts, denna
gång för att förkorta björnens lidande.

Fridlyst eller inte?

Björnen fridlystes i Norge 1973. Både
i den norska viltlagen och genom inter-
nationella åtagande har fridlysningsen yt-
terligare förstärkts (se skrivelse "Vedr.
jakt på björn nær norskegrensen", s. 43).
I den nyligen antagna Stortingsmeldingen
nummer 27, står uttryckligen att alla
möjligheter till alternativ skall användas
innan man beslutar sig för att avliva

Björnen som inte hade en chans

Att vara en fredlös björn kan ur björnens synpunkt
vara illa nog. Att vara en fredlös björn med en
radiosändare om halsen är en hopplös situation
som bara kan sluta på ett sätt. Men skottet föll.
handa in på det dodande skottet föll.
Text: JOHN DUFF Foto: RUNE BURTU

«RADIO-BJØRN» I KRYSSILD

STOCKHOLM (Dagbladet) - Ikke skyt på "radio-bjørn". Det er berne fra svenske na-
turvernmyndigheter eller et norske jeger i år skadeskjot en bjørn som skal ha skutt
svensk forakningsprosjekt.

"RADIO-BJØRN I KRYSSILD" (Dag-
bladet 27/8-92), "Björnen som inte
hade en chans" (Jaktjournalen nr 10/92). Ru-
brikerna var många och entydiga. Nuppi
fick sluta sina dagar på ett sätt som in-
ger en stark känsla av olust.

björn, järv, varg och lo. I detta fall kan vi
bara konstatera att de norska myndighe-
terna uppenbarligen har brutit mot sin
egen lag.

Morten Billet, ordförande i Våre Rov-
dyr i Norge, kommenterar det hela i
"Verdens Gang" den 27 augusti:

" - Varje dag sommaren igenom, för-
svinner det 800 får ifrån utmarksbetet.
Dessa ersätts inte. Denna björn har tagit
50 får under hela sommaren, och detta får
bönderna ersättning för. Varför då inte
försöka med något annat än att döda
björnen?"

Informell debatt

Händelsen resulterade bland annat i ett
informellt möte i Oslo, där inblandade
parter antagligen hade en del att säga va-
randra. Initiativtagare till mötet var Börre
Pettersen, som ansåg att gränsen måste
ligga betydligt högre innan fällningstill-
stånd ges på ett djur med sändare, och att
man heller inte skall få använda radio-
pejling i jaktsammanhang.

Agneta Arnesson-Westerdahl

Fyra trafikdödade hanvargar sommaren 1992

När vi ser tillbaka på sommarens vargincidenter kan vi konstatera att vargarna har drabbats hårt i trafiken. Två har körts ihjäl av bilar och två av tåg. Två av olyckorna har skett i Sverige och två i Norge. Samtliga djur var handjur.

Göteborg - natten till den 28 maj

När den första varghanen kördes på söder om Göteborg natten till den 28 maj, var det litet av en sensation med en varg så långt söderut. Den vägde cirka 48 kilo (se *Våra Rovdjur nr 2, 1992, s. 34*). Vargen som undersöktes på Göteborgs Naturhistoriska Museum visade sig vara i god kondition och ha bra fettreserver. Tanderna var friska och en tand har tagits för åldersbestämning. Sven Mathiasson, som är chef för vertebratavdelningen på museet, har fått in en mycket stor mängd observationer. Dessa uppgifter kommer att bearbetas för att man, om möjligt, skall få klarhet i var vargen har funnits, och hur den har rört sig innan den slutligen blev påkörd. Sven Mathiasson är av den uppfattningen att vargen bör ha funnits i Göteborgstrakten i cirka två månader. Flera personer kände till att den fanns, och många hade sett den.

Sven Mathiasson betonar värdet av att ha respekt för människors observationer. När det gäller Göteborgsvargen visar det sig nu att många som hörde av sig, och berättade att de hade sett en varg, måste ha haft rätt.

Elverum - i mitten av juli

I mitten av juli var det dags igen. En varg kördes ihjäl av en bilist norr om Elverum i Norge. Den vägde 44 kilo.

Sörlandet - natten till den 18 augusti

Natten till den 18 augusti tågdödades en varg på Sörlandet. I "Verdens Gang" den 19 augusti läser vi under rubriken "Ulvekadaver blir kulturattraksjon" följande (håll i er):

"BIRKENES (VG) I Birkenes kommune er det stor stas og høy stemning etter at en ulv ble kjørt i hjel av toget natt til i går. Nå jobbes det på spreng for at kadaveret av det sjeldne dyret skal bli hovedattraksjon under kommende helgs kultur dager." (artikelförfattare: Knut Engen).

Och så vidare....

Gäddmyr, söder om Kiruna - den 24 augusti

Måndagen den 24 augusti dödades en varg av ett godståg strax söder om Kiruna. Klockan 03.45 körde lokföraren Kjell Stålnacke på djuret vid Gäddmyr. Djuret kom upp på spåret cirka 200 meter framför tåget och började springa, men hann bara cirka 150 meter innan tåget, som körde cirka 90 kilometer i timmen, träffade vargen. Lokföraren fick stopp på godståget, backade och klev ur och var ganska säker på att det var en varg. SJ's fjärrcentral kontaktades, som i sin tur

kontaktade polisen. En polispatrull tog hand om vargkroppen.

Gällivarevargen vägde 40 kilo. Åldersbestämning kommer senare.

De prover som har tagits från de olika

individerna är ännu inte färdiganalyserade. Så snart vi får obduktionsprotokoll och liknande kommer vi att meddela resultatet.

Agneta Arnesson-Westerdahl

Försök till strykninförgiftning av vargarna

Under våren togs uppkastningsrester av varg tillvara i Jämtland - Meldpad. Analys visade på kraftigt strykninnehåll. Både den vilda faunan och jakthundar etc. riskerar nu att förgiftas av omdömeslösa varghatare.

Den 15 april kontaktades Bengt Strandberg av en person som påträffat en uppkastning av varg. Uppkastningen innehöll en nos och ett öra och litet andra rester av något som man först trodde var ett rådjur. Resterna påträffades i samband med vargspår i trakterna av Strulbo mellan Losjön och Gillhov. Bengt Strandberg bakspårade och påträffade ytterligare en uppkastning. Även denna uppkastning togs till vara. Man kunde nu konstatera att uppkastningarna innehöll rester efter get och inte efter rådjur.

Efter ytterligare ett par kilometers bakspårning påträffades platsen där getkraniet hade lagts ut och hittats av vargarna. Här fanns även en rengen underkäke av get. Skoterspår ledde till platsen, som var belägen vid sidan av en skogsbilväg. Det fanns mycket vargspår i området.

Sannolikt hade skoterföraren först kontrollerat var vargarna höll hus och därefter placerat ut den förgiftade getskallen. Tecken tydde också på att skoterföraren återvänt till platsen för att kontrollera om vargarna tagit skallen.

Bengt Strandberg fattade misstankar, och skickade in det tillvaratagna materialet till SVA för analys med avseende på eventuellt gifthinnehåll. Analysen visade att provet innehöll 21 milligram stryknin/kg. Det kommenterades av SVA som följer: "Förekomsten av stryknin bedöms som anmärkningsvärd" (Analys-svar daterat 920804).

Den 17 augusti anmälde länsstyrelsen det hela till polisen. Utredningen påbörjades den 1 september.

Polismyndigheten uppger till Våra Rovdjur att: " - Oavsett vad man har för åsikter om varg, så är det ett jävla sätt att göra så här". Inte bara vargar, utan även andra vilda däggdjur och fåglar kommer till skada. Dessutom riskerar jakthundar att förgiftas.

Ingen särskild yrkesgrupp eller organisation misstänks ligga bakom dådet.

Agneta Arnesson-Westerdahl

(Källa: Bengt Strandberg och handläggande på Östersundskriminalens utredningsavdelning).

ØRNEFORFØLGELSE OGSÅ I SVERIGE

Av Asgeir Helgestad

Det er ikke så lenge siden vi hørte om den omfattende ørneforfølgelsen i Pudasjärvi, Finland. Nå roper også svenske ornitologer ut et fortvilet varsko.

Det er Alf Nordin og Gunnar Lind fra Sverige som kommer med den urovekkende rapporten som forteller at kongeørna forsvinner i de områdene av Dalarna og Härjedalen som ligger innenfor samenes beiteområder.

Nordin og Lind har fulgt kongeørnenes utvikling i Dalarna og Härjedalen siden begynnelsen av sekstiåra. De forteller at kongeørna hadde en fin utvikling i området på sekstitallet og begynnelsen av syttiåra. Antallet hekkende ørner økte og de tok i bruk nye områder. I fra midten av 70-tallet snudde denne positive utviklingen, og det var særlig innenfor de områdene der det ble drevet intensiv reindrift at trenden snudde.

- I dag, drøyt 15 år senere finnes det ikke ørnehekkinger igjen innenfor de områdene som reinsamene disponerer, sier Nordin. Og dette skyldes ikke mangel på byttedyr, forteller han. Revirene som ligger utenfor sameområdene klarer seg nemlig bra, og har faktisk hatt en liten økning i antall revir.

- Som i Finland forstyrres kongeørnene av snøskutertrafikk ved reiret mens de er i etableringsfasen. I noen tilfeller finner vi også tørrstammer som er reist opp i mot reirtreet, forteller Nordin.

De to ornitologene har utarbeidet rapporter som viser kongeørnas hekkeresultater siden 1981, og det er ikke noe hyggelig lesestoff de har å by på.

Her følger små utdrag:

"I dette reiret har det blitt ruget på egg, men var ved besøk borte."

"Ungen ble funnet død omkring 15 meter fra reirtreet. Dødsårsaken er ukjent, men i følge konservatorer ved museet var skallen knust."

"Reviret ble kontrollert den 28.april. Hunnen ruget da på to egg. Den 30.mai ble hun funnet død. Ved kontroll av reiret var dette tomt."

Og slik fortsetter det.

Selv om det ikke finnes noen håndfaste bevis for at det er samene som står bak ørneforfølgelsene, hersker det liten tvil om hvem som står bak.

Alf Nordin, som kommer fra Idre, har også andre bekymringer. Samene har nemlig erklært at de ønsker Fulufjellet naturreservat som beiteområde for sine dyr. Saken ligger i dag på regjeringens bord.

Nordin, som er oppsynsmann for området, forteller at dette fjellet er det eneste området som ikke er påvirket av beitedyr tidligere, og det er derfor et viktig referanseområde for fremtiden. Han forteller også at han er bekymret for konsekvensene dette vil få for rovdyrbestanden i området, da samene har gitt klart uttrykk for at rovdyrbestanden må ned. Reindrift i området vil også innebære at det blir motorisert ferdsel inne i reservatet.

Grunnen til at samene ønsker å ta i bruk Fulufjellet som beiteområde for sine dyr, er at de områdene de i dag disponerer er sterkt nedbeitet. Som en følge av Tsjernobylulykken har de ikke kunnet slakte dyrene sine og har i dag langt flere dyr enn tillatt. Nordin sier han har stor medfølelse for samene som har lidt hardt av denne ulykken, og av de mange vassdragsutbyggingene som har funnet sted de senere årene. Men han kan allikevel ikke forsvare at Fulufjellet skal tas i bruk som beiteområde for samenes reinsdyr.

Forfatterens adresse:
Tømmerveien 11, 3622 SVENE
Tlf. (03) 76 23 90

Ingen bjørn uten sportegn ?

Bjørn i Østerrike og i Norge

I 1972 slo en ung hannbjørn seg ned i den sørlige del av Niederösterreich. Den antas å ha kommet fra et bjørneområde i det nordlige Slovenia. I 1989 ble ei ung binne fanget i Kroatia og sluppet ut i hannbjørnens område. Våren 1991 kom den ut av hiet med 3 unger! Dermed hadde Østerrike en bjørnebestand på 5 individer etter at bjørnen hadde vært borte fra dette området i 130 år. Store ressurser settes nå inn på å bygge opp en bjørnestamme i Østerrike, mens vi i Norge stadig gir fellingstillatelser som reduserer de siste rester av norske bjørnebestander eller hindrer nyetableringer.

I Niederösterreich, det nordøstlige fylket i Østerrike, ble de 10 siste bjørner skutt i perioden 1809-1842. Området har siden vært tomt for bjørn inntil 1919, da en bjørn ble sett og sporet i det samme området hvor de siste bjørnene ble skutt. Også rundt 1930 forekom meldinger om bjørn i Kärnten, grenseområdene mot Slovenia og Italia, hvor bjørn også ble skutt i 1950- og 1960-årene. Årsaken til de uregelmessige besøkene, antas å være utvandring fra en voksende bjørnebestand i tilgrensende deler av Slovenia.

I 1972 kom igjen en bjørn til det samme området i den sørlige delen av Niederösterreich, nærmere bestemt til de nordøstlige kalkalpene i Ötscher-Dürrensteinområdet på grensen mot Steiermark. Området ligger ca. 100 km sørvest for Wien, en avstand omtrent som fra Oslo til Vassfaret (figur 1). Det var her den siste bjørnen ble skutt i 1842. Området har mange

stedsnamn med bjørn, som f.eks. Bärenriss (bjørnerivet), Bärenleiten (bjørnefloet) og Bärenstein. Hannbjørnen som kom hit i 1972, er fram til nå regelmessig blitt observert i et nokså begrenset område. Det er overveiende sannsynlig at det bare har vært denne ene bjørnen i området i alle disse årene. Den har vakt stor oppsikt, og det ble straks ordnet med formell fredning og erstatningsordninger for skadeverk. Man ønsket videre å etablere en bjørnebestand i Østerrike, og en studiegruppe finansiert av WWF Østerrike gikk i gang med planer for fangst av hunner til utsetning i hannbjørnens leveområde. Planen er å innføre ca. 10 individer i en 6-årsperiode for å bygge opp en bestand på 40-50 individer på et ca. 500 kvadratkilometer stort område.

Hittil er bare én hunn fanget og satt ut. Det skjedde på forsommeren 1989, da ei binne på 3,5 år ble fanget nær Delnice

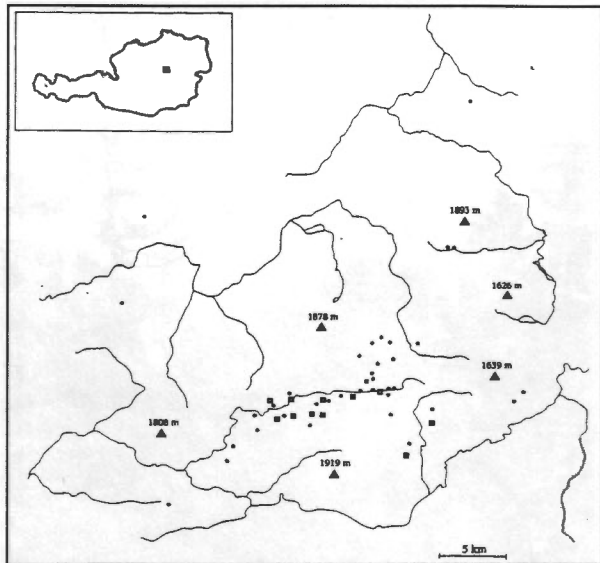
Kåre
Elgmork

Kåre Elgmork (f. 1924) er professor i zoologi ved Universitetet i Oslo. Hans viktigste fagområder er ferskvannsekologi, primatologi (studie av mennesker og menneskeaper), og bjørneforskning. Kåre Elgmork har fulgt bjørnens utvikling i Vassfaret i mer enn 40 år. Han har vært en sentral person i arbeidet med å verne Vassfaret, og er ellers kjent som en fremstående talsmann for vern av dyreliv og natur. Han har forfattet flere bøker, hvorav bøkene Bjørn i naturen (1979) og Aper - mennesker, slektskap og utvikling (1988) er de mest sentrale.

Adresse:

Biologisk Institutt, Avd. for Zoologi, Pb. 1050 Blindern N-0316 Oslo

Figur 1. Spor og sportegn etter binna og hannbjørnen i den sentrale del av bjørneområdet i Østerrike i 1990. Punkter: enkeltobservasjoner. Firkanter: foringshytter for rådyr med mange sportegn. Trekkanter: høye fjelltopper med høydeangivelse. Fra Rauer (1991).

Tracks and signs from two brown bears in the core area in Austria in 1990.

i Kroatia og satt fri med radiosender den 9. juni midt i den gamle hannbjørnens leveområde i Østerrike. Binna slo seg straks til i området, og holdt seg om sommeren og høsten på et begrenset areal. Dessverre sluttet radiosenderen å fungere allerede den 17. oktober samme år. Man har deretter bare hatt sporkontakt med Mira som hun ble kalt. Målet med utsettingen av ei binne var jo forplantning. Det skjedde som ventet ingen ting i 1990, men stor var overraskelsen og gleden da hun på forsommeren 1991 ble observert med 3 unger. Den ble sett med den uvirksomme radiosenderen rundt halsen, så det var virkelig Mira som hadde parret seg med Altbår allerede ett år etter at hun ble satt ut.

Leveområde

Området som hannbjørnen valgte og hvor Mira slo seg til, er for Østerrike å være, et relativt uberørt område med fjellskogpreg. En del av bjørneområdet er tidligere utlagt som naturreservat (Rothwald urskogsreservat). Området har en middelhøyde på ca. 1100 m, med en skogsgrense som ligger rundt 1400 m o.h. Berggrunnen består av kalkstein med bratte skrenter og fjellsider. Skogen er en blandingsskog som domineres av gran og bøk. Det fins store områder med lav, kroglete, uryddig småskog som er nesten ugjennomtrengelig for mennesker. Bjørnene har således rolige oppholdssteder.

Menneskelig aktivitet er liten. Bebyggelsen er meget spredt og det bor neppe mer enn 3-7 innbyggere pr. kvadratkilometer. Seterdriften er så godt som nedlagt, og det er ingen fritidshytter eller turistanlegg i området. Den fotturisme som fins, ledes langs merkede stier. Det foregår en viss skogsdrift, men skogsbilvegene er effektivt stengt for annet enn nyttekjøring.

Konflikt med menneskelig næringsvirksomhet dreier seg vesentlig om ødeleggelse av små plankehytter som er satt opp som foringsplasser for rådyr, og plyndring av bikuber. Sæue- og geiteholdet er ubetydelig, og unge er ikke blitt angrepet av bjørnen.

Miras leveområde i den tiden radiosenderen virket, utgjorde bare ca. 115 kvadratkilometer. Største avstand mellom ytterpunktene var 14,5 km. Den valgte seg et område i et dalføre med bratte fjellsider mellom store bergmassiver (figur 1). Hannbjørnens leveområde var betydelig større, men uten radio er hans område ikke så nøyaktig bestemt, men det kan gå opp i 800 kvadratkilometer.

Spør og sportegn

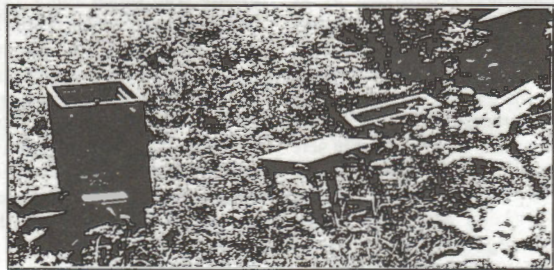
Både i 1989 med binna radiomerket, og i 1990 uten radiomerking, ble det gjort en rekke funn av spor og sportegn etter de to bjørnene. Ca. 40 sporavtrykk ble observert, og 20 av disse var så tydelige at bredden av framfotputen kunne måles og brukes til å skille de to individene. Forskjellen mellom sporstørelsene var imidlertid mindre enn ventet, og det var stor spredning i breddemålene. Bredden av binnas framfotpute varierte mellom 10,7 - 12,0 cm, og den gamle hannbjørnens mellom 12,4 - 13,5 cm.

Av sportegn ble det funnet opererte maurtuer og trær med bite- og kloremarker. Føringshytter for rådyr som ofte ble ødelagt, viste merker etter bjørneklørne. Videre ble bikuber leilighetsvis ramponert av bjørn. Et viktig sportegn var ekskrementer, hvorav i alt 177 ble analysert på frekvens av fødeemner. På årsbasis var den viktigste føden rådyrfôr i form av mais, havre og pellets. Nest viktigst var maur, både små arter, stokkmaur og den røde skogmaur som særlig ble tatt om sommeren. En viktig forskjell fra nordiske områder var at blåbær og andre bær og frukter spilte en meget underordnet rolle. Generelt

Utsikt over det sentrale bjørneområdet fra stedet Bärenriss på ca. 1100 meter o.h. Relativt urørte fjell- og skoglier med spredt bebyggelse i dalbunnen. Foto Kåre Elgmork.

View of the core area of the bears taken from an elevation of 1100 m. a.s.l.

Bikuber ramponert av bjørn. Foto Kåre Elgmork.

Bee hives damaged by brown bear.

De fleste bjørnene i Hedmark og i Sverige forlater vinterhiet lenge før snøen har smeltet, og etterlater dermed mange rydelige spor og spor tegn. Nylig forlatt bjørnehi i Hedmark våren 1991. Foto: Paul Granberg.

Most bears in Norway and Sweden leave their dens before snow has melted, thereby leaving numerous tracks in snow.

Også i Südkärnten i grensetrekanten mot Italia og Slovenia har bjørn forekommet nokså regelmessig fra omkring 1970, og det er sannsynlig at en stamme er under oppbygging her (Gutleb 1991). Nyetableringer av bjørn kan derfor ventes også i andre områder i Østerrike.

Ovenstående framstilling er bygd på opplysninger i Kraus (1985), Splechma (1987), Dieberger og Rauer (1990), Gutleb (1991), Rauer (1991) og på personlige meddelelser fra Dr. Georg Rauer.

avtar betydningen av bær i bjørnens ernæring når vi går sørover i Europa (Elgmork & Kaasa 1992). Bjørnene har hittil ikke rørt søppelkasser eller søppelfyllinger.

Framtidsutsikter

De to bjørnene har begge overvintret i det samme området, noe som viser at de har fått tilstrekkelig næring til oppbygging av fettreserver for vinterdvalen. Stedet skulle derfor være bærekraftig for en bjørnebestand. Imidlertid er en viss usikkerhet tilstede, da bjørnens hovedføde har vært rådyrfør som er kunstig utlagt av mennesker. Det er ikke klart om bjørnene tar dette føret fordi

det er lett tilgjengelig og at de kan klare seg uten, eller om området er for dårlig slik at utlagt før er en betingelse for bjørn i dette området. Det som bekymrer er mangel på bær. Den viktigste, naturlige mattilgang er bokenøtter, men disse setter rikelig frukt bare hvert 7-10 år og er derfor ingen stabil næring for bjørnen.

Våren 1990 dukket en tredje bjørn opp i et område ca. 70 km øst for Salzburg. En rekke personer fant spor i snø, og det foreligger gode, entydige fotografier. Spor ble også funnet samme høst, men antakelig forlot den landet igjen da den ikke siden er observert.

Sammenlikning med Vassfaret og Norge

Den nye bjørneforekomsten i Østerrike er interessant for sammenlikning med norske forhold, spesielt i Vassfaret. I de siste tiår har det i Vassfaret kanskje også bare vært er par individer tilstede. Men det er stor forskjell i registreringshyppighet av bjørn i de to områder. Etter over 40 års undersøkelser i Vassfaret, med registreringsturer på tilsammen over tusen km og tusener av observeringstimer, er to spor de eneste bjørneobservasjoner jeg selv har gjort uten å få

melding fra andre. Heller ikke hvert år har det vært mulig å dokumentere en bjørnemelding i felt. Det har heller ikke latt seg gjøre å følge enkeltindivider ved spor og sportegn slik det har vært gjort i Østerrike. Det samme gjelder stort sett også for andre områder i Norge der bjørn offisielt skal være til stede.

I Østerrike hevder de som studerer bjørn, at de på grunnlag av spor og sportegn har kunnet overvåke først den enslige hannbjørnen og siden den innførte binna. Det er gjort en rekke synsobservasjoner, bl.a. av Mira med de tre ungene, mange spørsmålinger og en

rekke spor og sportegn er bekreftet ved feltarbeid. Mindre enn ett til to individer kan det heller ikke være i norske bjørneområder, og den store forskjellen i oppdagelsessjansene krever en forklaring. Er det slik at norske bjørner er mer sky og forsiktige overfor mennesker? Slike ulikheter kan tenkes å oppstå ved forskjeller i forfølgning og jaktpress.

Norske bjørner har tidligere vært sterkt forfulgt, og i Vassfartraktene ble det i perioden 1923-56 skutt hele 20 bjørner. Men man må vel gå ut fra at også i Slovenia er det blitt drevet omfattende bjørnejakt. En eventuell forskjell i tidligere jaktpress er derfor vanskelig å vurdere.

Derimot er det forskjell i oppdagelsessjansene mellom Østerrike og Norge. Det skyldes for det første at det fins som

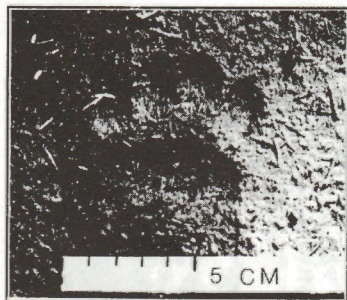
ovenfor nevnt, et stort antall fôringsplasser for rådyr i det østerrikske bjørneområdet som stadig besøkes av bjørn. Rundt disse er de fleste spor og sportegn funnet. Men også i Vassfaret var utlagt fôr tilgjengelig for bjørnen i perioden 1979-83. Åte ble da hvert år utlagt i naturen, tilsammen 13 døde sauer og ett rådyr, som ble overvåket med automatisk filmkamera i tilsammen 365 dager (Elgmork og Tjørve 1986). Ikke et eneste av disse åtene ble rørt av bjørn.

For det andre er det i bjørneområdet i Østerrike et omfattende jakt- og skogoppsyn som fører til en overvåking av terrenget som langt overgår det norske viltneemder og skogoppsyn er pålagt. I 1990 og 1991 ble over halvparten av bjørnemeldingene gitt av personer tilknyttet jakt- og

Bjørn på vårsnø i Hedmark, 12. mai 1988. Foto: Paul Granberg

Brown bear in deep snow, Hedmark, May 12, 1988.

Fotsporstempel etter høyre framfor av bjørnunge, født foregående vinter. Foto 12. august 1991, Georg Rauer. Track of right fore paw from a brown bear cub, photographed on August 12, 1991.

skogoppsynet, selv når observasjonene ved føringsplassene holdes utenfor. Også i Vassfaret under IBP-prosjektet i begynnelsen av 1970-årene med 6 forskere som stadig var ute i terrenget, ble det gjort betydelig flere bjørneobservasjoner enn før og etter. Et tredje forhold som er forskjellig i Norge, er at det i Østerrike fins en relativt stor biavl, og bjørnen registreres når den ødelegger bikubene.

Et forhold som er særlig interessant i sammenlikning med Østerrike, er observasjoner av binner med unger. Etter at Mira ble sett med de tre ungene på forsommeren 1991, ble bjørnefamilien observert flere ganger i løpet av sommeren og høsten. Mange spor ble funnet etter ungene, og det ble tatt sporavstøpninger. Om høsten ble binna sett flere ganger med bare én unge, og man frykter derfor at den kan ha mistet noen av ungene.

Denne serien av observasjoner og dokumentasjon av spor og sportegn etter binne med unger i Østerrike står i sterk kontrast til forholdene i Norge. Til tross for tusenvis av innkomne meldinger om bjørn hvorav en del angir binne med unger, fins såvidt vites ingen refererbar

dokumentasjon i form av avstøpninger av spor eller fotografier av bjørneunger eller deres spor og sportegn fra de siste tiår i Norge. Et lite bjørnespor fra Telemark i 1979 (Elgmork 1986) ble dengang bestemt til å være fra en bjørnunge på 1,5 eller 2,5 år. Dette har i ettertid vist seg å være forhastet. Det er siden funnet spor av reproduserende binner i Sverige med tilsvarende sporbredder (Wabakken, pers. medd.). Også den østerrikske binna på 4,5 år hadde en bredde på framfotputen som i enkelte målinger var under 11 cm, som var bredden på framfotputen fra Telemark.

Mitt materiale fra bjørneundersøkelsene i Vassfaret for perioden 1949-88 omfatter over 800 meldinger om bjørn, hvorav 341 er godtatt som bjørneobservasjoner. Blant disse fins 32 meldinger om synsobservasjoner av binne med unge(r). Av meldingene totalt er 35 dokumentert som en riktig bjørneobservasjon, men det har ikke vært mulig å få verifisert en eneste ungemelding.

Denne mangel på refererbar dokumentasjon av reproduksjon av bjørn i Norge er bekymringsfull. De østerrikske observasjoner viser at selv én

binne med unger førte til en rekke dokumenterte observasjoner bare i løpet av én sesong. Selv om oppdagelses sjansen i Østerrike er betydelig større enn i Norge, er det likevel merkelig at det gjennom mange tiår over et betydelig område ikke skulle la seg gjøre å dokumentere reproduksjon hos bjørn i Norge. Forklaringen kan være så enkel at bjørnen ikke lenger forplanter seg på norsk område. Denne muligheten må tas mer alvorlig av forvaltningen enn hittil. Tvilen bør komme bjørnen til gode, ikke næringsinteressene, og bjørnen bør igjen føres opp som direkte truet dyreart i Norge.

I Østerrike arbeides det nå entusiastisk med etablering av en bjørnestamme, til tross for at skader kan oppstå for næringsvirksomheten. I Norge holder bjørnestammene seg på et kritisk lavmål. Til tross for en meget beskjeden skade på husdyr i landsmålestokk, gis fellingstillatelser for skade på husdyr, og det skytes hvert år bjørn i Norge. Forvaltningen innsner nå at tidligere anslag av antall var overdrevet, og det er tvilsomt om bjørn forplanter seg i Norge. Likevel fortsetter man å gi fellingstillatelser. Enten skyter vi på de siste rester av norske bjørnestammer eller vi gjør det vanskelig eller umulig for innvandrede individer fra nabolandene å etablere seg i Norge, slik de nå gjør i Østerrike.

Jeg vil gjerne takke Dr. Georg Rauer, Bad Vöslau, Østerrike, for en rekke opplysninger til denne artikkelen, for utlånt foto av spor etter bjørnunge, og for ekskursjonen til bjørneområdet under mitt besøk sommeren 1991.

Kraftige kloremarker etter bjørn på furustamme. I områder med fast bestand av bjørn er slike spor synlige tegn på dyrenes tilstedeværelse. Härjedalen kommune, Sverige 28. september 1987. Foto: Roar Solheim.

Claw marks from brown bear on pine, Härjedalen, Sweden.

Summary

Elgmork, K. 1992: The brown bear (*Ursus arctos* L.) in Austria and Norway. *Fauna* 45 : 11-17.

In 1972, a lone male brown bear (*Ursus arctos* L.) migrated into Austria, apparently coming from Slovenia. It settled in a restricted area in the Ötscher-Dürrenstein chalk alps about 100 km south-west of Vienna. In 1989, a young female was trapped, radio-tagged, and released in the home range of the old male. In 1991 she appeared together with 3 cubs!

Ample documentation of the presence of cubs in Austria from only one litter in a single year contrasts circumstances in Norway. In spite of thousands of alleged reports of brown bears in Norway in the last decades, it has not to date been possible to verify the presence of a single female with young. This is alarming and suggests the gloomy prospect that brown bears no longer reproduce in Norway.

Litteratur

- Dieberger, J. & G. Rauer 1990: *Arbeitsbericht über die wissenschaftliche Begleitforschung zum Bärenprojekt des WWF im Jahr 1989*. -Inst. Wildbiol. u. Jagdwirtschaft, Wien. 43 pp.
- Elgmork, K. 1986: Bjørn i Telemark. -*Fauna* 39 :41-46.
- Elgmork, K. & E. Tjørve 1986: Intakte skinn og beingrinder etter åtseleteres avspisning av kadavre. -*Fauna* 39 :103-110.
- Elgmork, K. & J. Kaasa 1992: Food habits and foraging of the brown bear *Ursus arctos* in central south Norway. - *Ekography (tidl. Holarctic Ecology)* 15:101-110.
- Gutleb, B. 1991: Bärenprojekt Kärnten. Verbreitung, Situation und Entwicklungschance des Braunbären (*Ursus arctos*) in Kärnten. -*Luchs-Bären Koord.-Workshop*, Ossiach-Kärnten. 1991.
- Kraus, E. 1985: "Meister Petz" oder die Bienen? -*Nationalpark* 49 (4). Grafenau.
- Rauer, G. 1991: *Arbeitsbericht über die wissenschaftliche Begleitforschung zum Bärenprojekt des WWF im Jahr 1990*. -Inst. Wildbiol. u. Jagdwirtschaft, Wien. 22 pp.
- Splechna, K. 1987: Ein Bär (*Ursus arctos*) in einer Landschaft - grüne Gedanken um einen braunen niederösterreichischen Ehrenbürger. -*Symp. "Wildtier und Umwelt"*. Forsch. inst. Wildtierkunde der Vet. med. Univ., Wien. 1987.

HUR MÅNGA BJÖRNAR HAR VI I SVERIGE?

Av Jon Swenson, Finn Sandegren, Arne Söderberg, Petter Wabakken

Eftersom björnar har låg reproduktion, vandrar över stora områden och lever länge är björnforskning en process som kräver mycket tid och pengar. Med de resurser som normalt står till buds kan endast ett mindre antal björnar märkas och följas under en säsong. Detta innebär att det tar många år innan arbetet ger användbara data. Det Svensk-Norska björnforskningsprojektet som startade på allvar 1986 har nu börjat ge resultat som kan användas för att vårda den skandinaviska björnstammen.

Projektet är finansierat av Världsnaturfonden, Jägareförbundet, Naturvårdsverket, Norsk institutt for naturforskning, Direktoratet for naturforvaltning i Norge, Fylkesmannen i Hedmark, Carl Tryggers stiftelse, Olle och Signhild Engkvists stiftelser, STORA, Orsa besparingssskog m fl och sker i samarbete mellan Svenska Jägareförbundet, Naturvårdsverket och Norsk institutt for naturforskning. Ovärderliga fältinsatser har gjorts av Karl Arne Olander, Sven Brunberg, Sven Hedberg, Elis Backman, Alf Nordin, Bo och Kristin Florén, Göte Jacobsson, Rune Björnstad, Robert Franzén, Erling Maartmann, Olle Persson, Peter Segerström, Sture Danielsson, Per Ahlqvist m fl.

Under 1992 har data analyserats från märkta björnar i våra två forskningsområden i Dalarna-Hälsingland-Härjedalen-Hedmark i söder och Jokkmokkstrakten i norr. Vi har också bearbetat björnavskjutningsdata från hela Sverige från perioden 1981-91 dvs sedan licensjakten på infördes. Med hjälp av dessa data har vi beräknat antalet björnar i Sverige. Våra beräkningar utgår från könsmogna honor (≥ 3 år) därför att dessa dels är av avgörande betydelse för björnstammars utveckling dels är mindre rörliga än andra kategorier björnar.

Den första frågan vi ställde var: var finns det alltid björnhonor, dvs reproducerande björnstammar, i Sverige? Vi fann att 96% av alla honor som skjutits sedan 1981 var koncentrerade till fyra geografiskt helt skilda områden (Fig 1). Dessa 4 områden har vi kallat kärnområden för honbjörnar. Naturligtvis finns det björn utanför dessa områden men det är då huvudsakligen fråga om hanar eftersom 90 % av de björnar som skjutits utanför kärnområdena har varit hanar.

Vår andra fråga var: vad är tätheten på vuxna honor (≥ 3 år) i våra två forskningsområden? För att svara på denna fråga följde vi radiosändarförsedda vuxna hanar under brunsten för att få kontakt med brunstande honor. Vi registrerade andelen märkta honor bland de honor som hanarna hade kontakt med. Eftersom vi visste hur många vuxna honor med fungerande radiosändare vi hade i området kunde vi beräkna det totala antalet brunstande honor i området (dvs könsmogna honor som inte var i sällskap med ungar). Honor som går med sina års- eller fjolårsungar brunstar inte och tycks vara angelägna att hålla sig borta från hanbjörnar eftersom dessa kan döda ungarna. Eftersom vi kände till andelen vuxna honor som gick tillsammans med ungar under brunsten kunde vi beräkna täthet och antal könsmogna honor i våra forskningsområden. Tätheterna av vuxna honor i det södra och det norra området var 1,1 respektive 1,2 / 1000km².

Det är naturligtvis viktigt att göra en beräkning av det totala antalet björnhonor i Sverige och hur de är fördelade på de 4 kärnområdena. Vi gjorde detta genom att bestämma årsgenomsnittet honbjörnar skjutna / 1000 km² mark där björnjakt förekommit i vart och ett av kärnområdena och de två forskningsområdena. Vi kunde då jämföra de relativa tätheterna i kärnområdena med tätheterna i forskningsområdena. Vi antog att andelen skjutna honor i de två nordliga kärnområdena var samma som i det nordliga forskningsområdet - att samma förhållande gällde mellan det sydliga kärnområdet och det sydliga forskningsområdet och att andelen skjutna honor i mellanområdet låg mitt emellan värdena för det nordliga och sydliga forskningsområdet. Denna beräkning gav 175 könsmogna honor i landet.

För att få ett mått på resultatets tillförlitlighet beräknade vi antalet vuxna björnhonor i landet på två andra sätt. Först jämförde vi tätheten skjutna honor i de två studieområdena med den hondjurstäthet som beräknats med hjälp av radiosändarförsedda björnar. Vi kom då fram till att i norr och söder sköts i genomsnitt 7,5 respektive 6,9% av de vuxna honorna per år. En genomsnittlig årlig avskjutning på 13,7 vuxna honor (1981-91) och en genomsnittlig årlig avskjutningskvot för hondjur på 7,2%, gav 190 vuxna honor i landet.

Slutligen använde vi oss av avskjutningsprocenten bland de av våra märkta honor som under björnjakten fanns i områden där jakt förekom för att beräkna antalet vuxna honor i landet. Resultaten blir i detta fall något osäkra eftersom de baseras på relativt få björnar. Men med en 5-procentig avskjutning i norr och en 9,1-procentig avskjutning i söder hamnar vi på 250 vuxna honor i landet när vi korrigerat för det faktum att björnjakt endast förekom på 79% av markarealen i de kommuner som tillät björnjakt. De tre beräkningarna 170, 190 och 250 vuxna hondjur i landet visar tillräcklig överensstämmelse för att vi skall tro att vi ligger ganska rätt.

Hur många björnar har vi då totalt i Sverige? Svaret på denna fråga är naturligtvis viktigt med tanke på en korrekt skötsel av den skandinaviska björnstammen (Norge tycks sakna en egen reproducerande björnstam). Om vi utgår från medelvärdet av våra två säkraste beräkningar blir en försiktig kalkyl att vi har ca 180 hondjur. Vi kan då beräkna (1) antalet icke köns mogna honor med utgångspunkt från åldersstrukturen bland skjutna honor, (2) antalet hanar med utgångspunkt från en könskvot på 1:1 och (3) antalet årsungar med hjälp av de reproduktionsdata som björnforskningen nu börjat ge.

Resultatet av dessa beräkningar blir att vi har ca 685 björnar i landet. Om vi utgår från medelvärdet för de tre beräkningarna får vi ca 200 hondjur vilket är en mera vågad bedömning som motsvarar ca 770 björnar i landet. Detta visar att det är svårt att inventera björn och osäkerheten skall inte förtigas. Vi utgår därför från att det finns 685-770 björnar i landet. Detta är ändå en ökning jämfört med Bjärvals osäkra uppskattning från 1974 som gav 400-600 björnar i landet.

Vårt första resultat var alltså att den skandinaviska björnstammen består av 4 delstammar (Fig 1). Det är då naturligt att dessa 4 områden åtminstone tills vidare bildar björnskötselområden eftersom de har egna och kanske unika reproducerande stammar. Detta betyder inte att stammarna är genetiskt isolerade eftersom björnhanar har en otrolig förmåga att vandra långt när de söker en parningspartner. Med hjälp av hondjursavskjutningen inom kärnområdena kunde vi beräkna björnantalet i varje delstam baserat på de olika uppskattningarna (Fig 1).

Vad innebär då detta för vården av den skandinaviska björnstammen? Forskningens mål är att få fram bästa möjliga fakta om den art som studeras. I detta fall har vi trots de osäkerheter som föreligger en bas för den framtida vården av våra delstammar. Forskningen har emellertid inte uppgiften att fatta policybeslut. Detta ankommer på de myndigheter och organisationer som har denna uppgift. Men när målen är utstakade kan forskarna rekommendera hur planerna skall förverkligas. Naturvårdsverkets policy är t ex att björnstammen skall tillåtas öka. Om så sker kan detta vara positivt för jägarna om ett önskemål är att skjuta fler björnar i framtiden.

Under de 11 år som licensierad björnjakt förekommit har avskjutningen ökat markant (Fig 2). Denna ökning har varit snabbare än vad en björnstam rimligen kan öka. Björnstammens nuvarande ökningstakt skulle leda till en fördubbling på 30 år. Antalet skjutna björnar har däremot fördubblats på bara 7 år. Vi har beräknat att en avskjutning på den nivå som förekommit under de sista 4 åren inte är förenlig med policyn att björnstammen skall tillåtas öka.

Våra resultat innebär också att björnstammen i Sverige inte skall vårdas på länsbasis utan med utgångspunkt från 4 björnskötselområden, var och en med sin delstam. I Fig 1 ser man att den sydliga delstammen (S) finns i tre län medan mellan-delstammen (M) finns i två län. Norrbotten har två delstammar (Ns+Nn).

Samverkan mellan de län som har gemensamma björnar är alltså en förutsättning för framgång. Om den svenska björnstammen skall expandera måste detta ske med utgångspunkt från björnarna i dessa 4 områden. Honbjörnar verkar vara mycket

ortstrogna. Detta innebär att kolonisationen av nya områden är en långsam process. Om målsättningen är att björnen skall ha möjlighet att kolonisera nya områden, och bilda en sammanhängande jaktbar stam i norra Skandinavien, måste hondjuren tillåtas bli så många att en utspridning sker.

En viktig slutsats är alltså att honornas överlevnad är avgörande för stammarnas framtid. Honorna blir normalt inte framgångsrika mödrar förrän de är ca 5 år gamla. De får bara 1-3 ungar åt gången, dödligheten är hög bland ungarna och intervallet mellan kullarna är ofta ca 3 år. Detta innebär att alla hondjur som är 5 år eller äldre är mycket viktiga för björnstammen. Vidare tycks unga honor, om de över huvud taget lämnar födelseområdet, inte ge sig av särskilt långt innan de slår sig ned i ett nytt område. Detta är i stark kontrast till hanarna som är mycket rörliga och ofta vandrar långt utanför kärnområdena. Mycket rörliga och långvandrande hanbjörnar är karakteristiskt i randzonen till kärnområdena. Detta leder naturligt nog till uppfattningen att man har en stark och jaktbar stam trots att så inte behöver vara fallet. För att återgå till de mycket värdefulla hondjuren, måste man hitta på något sätt att öka överlevnadschansen både för honor generellt och de unghonor som långsamt sprider ut sig från kärnområdena.

Finn Sandegren och Arne Söderberg

Svenska Jägareförbundet

Box 7002

750 07 UPPSALA

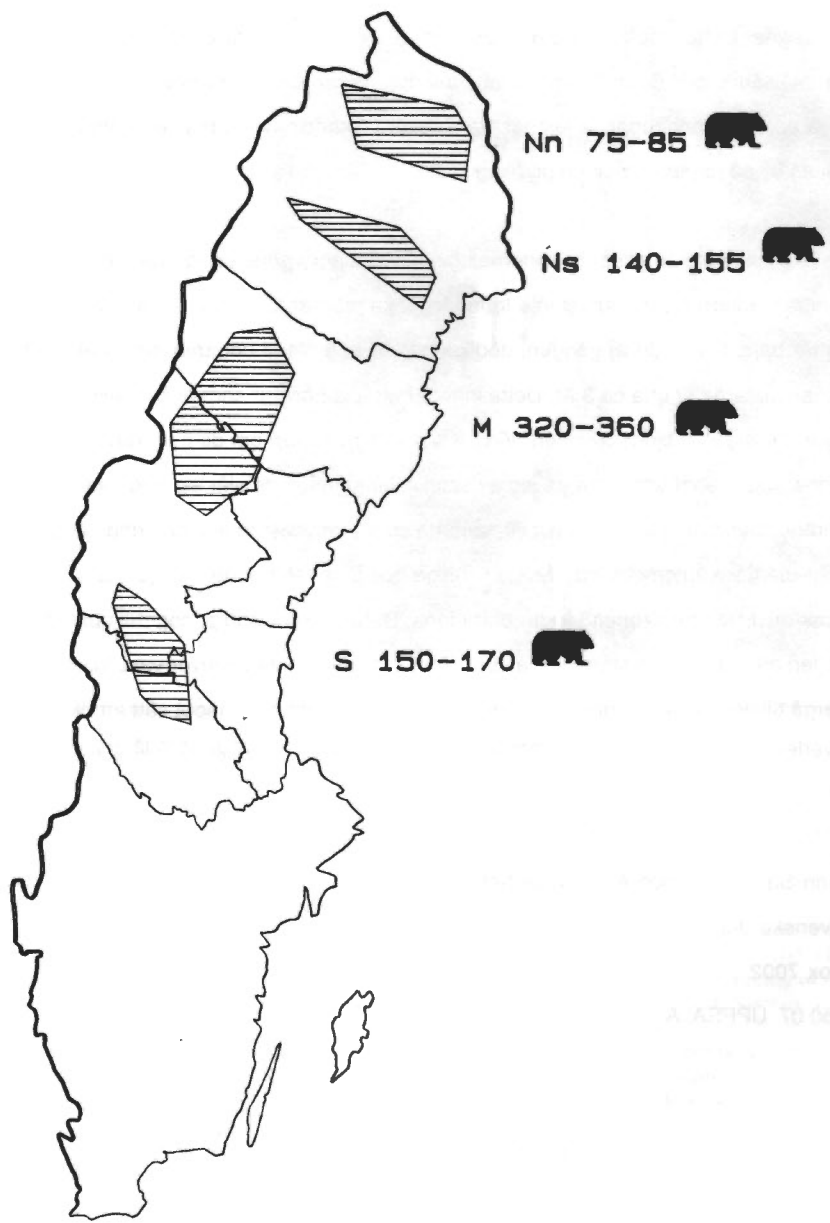
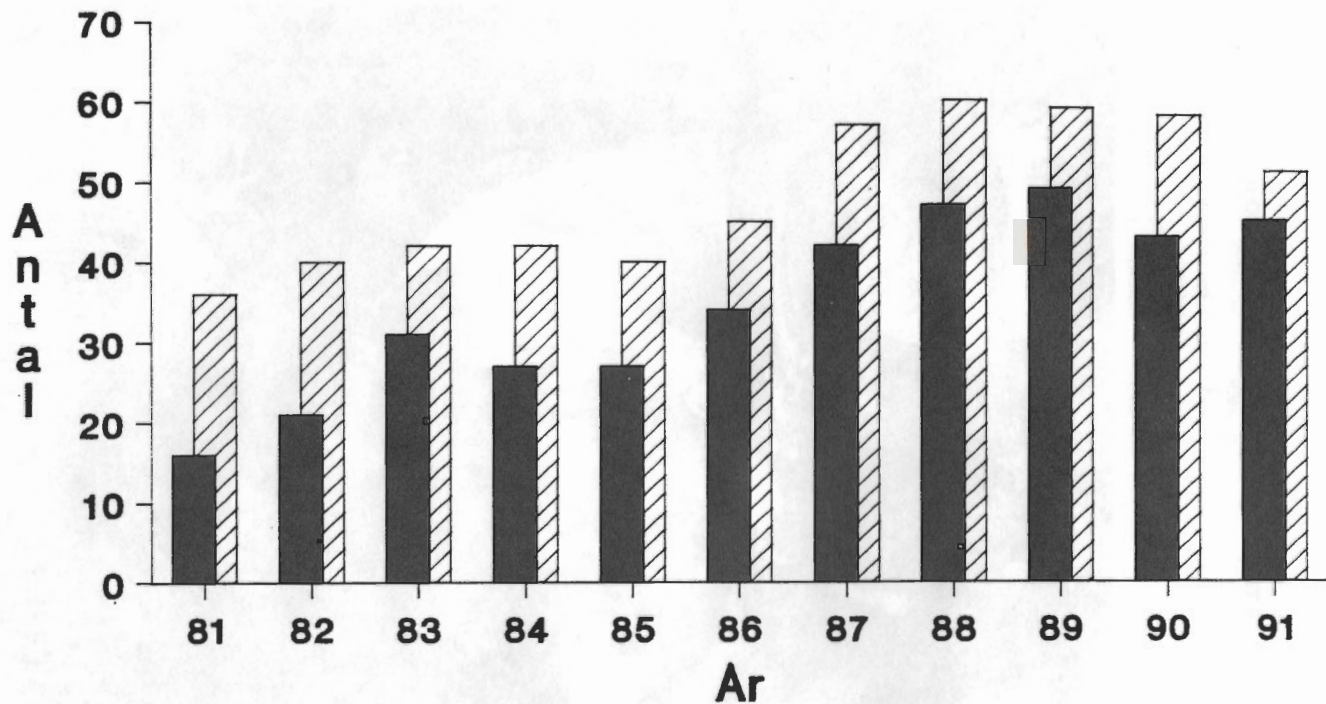

Fig.1

Det beräknade björnantalet i vart och ett av Skandinaviens fyra kärnområden för björn. Dessa områden som svarat för 96 procent av hondjursavskjutningen sedan licensjaktan infördes 1981 är basen för framtidens björnskötsel.

■ Skjutna

▨ Tildelning

Fig.2 Antal tildelade samt skjutna björnar 1981-91.

Skifting av radiosender på en av bjørnene i forskningsprosjektet (foto: P. Granberg).

NYTT FRA HELE VERDEN

Mange av nyhetene er hentet fra "Våra Rovdjur" nr 2 1992 og "Canis Lupus" (Föreningen Varggruppen, Stockholm) nr 2 1992.

NORGE

Rovviltkonsulent Ole Martin Stensli hos Fylkesmannen i Troms forteller at man i sommer har hatt kontakt med 15 forskjellige bjørner i fylket. Det er rapportert om skader på sau i flere ulike områder, og krav om fellingstillatelser er blitt fremmet.

Harstad Tidende 18.9.1992

Stadig dukker det opp nye alfakloralosesaker: I juni ble sju hønseegg forgiftet med alfakloralose funnet ved Flævatn i Hemsedal. For to år siden ble det funnet tilsvarende egg i et annet fjellområde i kommunen. Grunneierne i området stiller seg negative til bruk av gift. Saken er anmeldt, men noen oppklaring har ikke skjedd i skrivende stund.

Naturvernforbundet i Hemsedal

SVERIGE

I slutten av februar ble det oppdaget en mengde jervespor i Långfjället naturreservat øst for Femundsmarka. I midten av mars kunne Domänvärkets oppsynsmann Alf Nordin konstatere hiåpninger i området. Den 16. april ble det kunngjort ferdsselsforbud i et område på vel en kvadratkilometer. Likevel fortsatte reineiere å kjøre snøscoter i området, og jervehunnen viste stor uro. Bare i løpet av en dag flyttet hun ungene fire ganger. Det ble organisert overvåkning av hiområdet fra en base vel en km unna, og flere av de aktive i foreningen Våre Rovdyr deltok her. I begynnelsen av mai var det ikke mulig å finne jervehunnen, og det er svært usikkert om denne Sveriges sørligste jervefamilie har overlevd. Det hører med til historien at en bjørn kom ut av hi i det overvåkede området i slutten av april, og i påsken ble det også påvist spor av ulv og gaupe i dette Sveriges sørligste fjellområde.

Ifølge septemhernummeret av Svensk Jakt rapporterer vargspåraren Rune Wiklund at et kull på fem valper er sett i det søndre Jämtland i høst. Etter moderat støynivå fra vilt- og miljøforeningene i lengre tid, slår den nystartede Norrland vilt- og miljøforening fast at de aldri aksepterer ulven. Man mener at de ulvene som holder til omkring Överturingen er satt ut. "Naturlige" ulver hevder de derimot at de ikke har noe i mot. Som andre slike foreninger truer man også her med å ta loven i egne hender, og ulvens farlighet for mennesker er naturligvis nedfelt i vedtektene.

Sveriges bjørnestamme er sommeren 1992 ut fra flere uavhengige metoder beregnet til ca 700 dyr.

ØST-EUROPA

Russiske biologer planlegger å sette ut fem ulver på Wranglerøya i Nordishavet. Hensikten er å redusere reinstammen, som er blitt altfor stor i forhold til beitet.

I Ungarn ble det i perioden 1920-85 ble det bare sett streifdyr av ulv, men landet har i dag en reproduserende bestand. Viktigste byttedyr er hjort og mufflon, og i noe omfang husdyr. Det er anledning til å utstede fellings-tillatelser.

I Romania anslås ulvebestanden til 2500 dyr. Det betales årlig skuddpremie for rundt 250 dyr. De viktigste byttedyrene er villsvin og rådyr.

I Tsjekkoslovakia finnes omkring 300 ulver, det høyeste tallet på 200 år. De lever av hjort, rådyr, mufflon, villsvin og husdyr.

USA

I det nordlige Minnesota fantes det i 1988-89 1500-1750 ulver på et 53.100 kvkm stort areal. De har de siste årene økt i antall og utvidet sitt leveområde. Der tettheten er størst finnes det 4 dyr pr. 100 kvkm, og flokkene har gjerne et revir på 100-250 kvkm. Den store stammen til tross erstatningene til husdyreiere har i perioden 1978-90 ligget i størrelsesorden 100.000-270.000 kroner pr. år. Og selv om arten er forholdsvis tallrik, er maksimumsstraffen for å drepe en ulv ett års fengsel eller en bot på 120.000 kroner, eller begge deler !

Med samme tetthet ville Hedmark hatt vel 800 ulver.....

Dr. L. David Mech sier i et brev til Varggruppen at den skandinaviske ulven ikke løper noen umiddelbar risiko for innavl, så lenge det i løpet av en trettiårsperiode kan komme inn ett eller flere dyr utenfra. Han mener at det skal svært lite nytt materiale til for å holde stammen frisk. Til sammenligning klarte stammen på Isle Royale (øy i Lake Superior) seg i over 30 år før det oppsto en nedgang som kan skyldes innavl. To dyr kom hit i 1949, og tidlig på 1980-tallet var det vel 50 dyr fordelt på flere flokker. I mars 1991 var stammen redusert til 11 dyr.

PFU-SAK NR. 153/91

KLAGER:	Foreningen Våre Rovdyr
ADRESSE:	Postboks 17, 2420 Trysil
PUBLIKASJON:	Nationen
PUBLISERINGSDATO:	28.10.91
STOFFOMRÅDE:	Miljøvern
GENRE:	Leserbrev
STIKKORD:	Leserbrev
REGISTRERT:	03.12.91
BEHANDLET I SEKR.:	11.12.91
SEKR. INNSTILLING:	FORENKLET. Ikke brudd. Ny innstill.: Brudd.
BEHANDLES I PFU:	11.12.91. Innstillingen forkastet. Ny beh. 16.06.92.
FERDIGBEHANDLET:	16.06.92
BEHANDLINGSTID:	232 dager
KLAGEGRUPPE:	Organisasjon
PFU-KONKLUSJON:	Brudd på god presseskikk
HENVISNING VVPL.:	
RETTSBEHANDLING:	
OMTALE/ANONYM.:	
MERKNADER:	
SAMMENDRAG:	

Nationen brakte 28. oktober 1991 et leserbrev/åpent brev fra Foreningen Våre Rovdyr. Brevet er stilet til stortingsrepresentant Dag C. Weberg (H), og tar opp forhold i tilknytning til debatten om vern av store rovdyr. Likelydende leserbrev ble sendt til en rekke aviser, og i brevet forlanger Foreningen Våre Rovdyr at Weberg må legge frem bevis for sin påstand om at Direktoratet for naturforvaltning har "importert" rovdyr på en ulovlig måte. Foreningen krever at Weberg må beklage en uttalelse om dette dersom han ikke greier å føre bevis.

I Nationen er brevet kuttet etter det avsnittet hvor foreningen fastslår at direktoratet har opptrådt ulovlig dersom de ansatte virkelig har handlet slik Weberg påstår. Nationen har utelatt de to avsnittene om at Weberg må føre bevis for påstanden, og eventuelt beklage dersom han ikke greier å føre slikt bevis.

Klageren viser til at meningsinnholdet i brevet er forandret ved at de to siste avsnittene er kuttet ut. Klageren viser til at et leserbrev fra en en Karl Gerhardsen viser at Nationens lesere har misforstått hensikten md brevet fordi det ble forkortet.

Klageren har kontaktet redaktør Kjell Børringbo i Nationen, men han har ikke vært villig til å rette opp feilen. Etter klagerens mening har avisen dermed gjort seg skyldig i to feil. For det første har avisen forkortet brevet slik at meningsinnholdet ble galt gjengitt, og for det andre har avisen unnlatt å korrigere det feilaktige inntrykket.

Ansvarlig red. Kjell M. Børringbo
Nationen
Boks 447 Sentrum
0104 OSLO

Oslo, 18. juni 1992

SAK 153/91 - FORENINGEN VÅRE ROVDYR MOT NATIONEN

Pressens Faglige Utvalg behandlet i sitt møte den 16. d.m. ovennevnte klage. Vedlagt sender vi et sammendrag av saken med Utvalgets uttalelse.

Vi minner om paragraf 6 i vedtektene for Pressens Faglige Utvalg hvor det heter at "god presseskikk tilsier at "fellende" uttalelser gjengis på godt synlig plass i de publikasjoner saken gjelder". Det innebærer at utvalgets uttalelse må gjengis i sin helhet.

Avisen/bladet står derimot fritt til å avgjøre om Utvalgets saksfremstilling skal gjøres til gjenstand for en fri journalistisk behandling. Hovedsaken er at sakens sammenheng og Utvalgets uttalelse kommer klart frem.

Til statistisk bruk for Pressens Faglige Utvalg ber vi om at avisen/bladet sender oss datert utklipp av den offentliggjorte uttalelse. Vennligst påfør ovennevnte saksnummer.

Uttalelsen vil også bli frigitt for offentliggjøring gjennom Norsk Telegrambyrå.

Med vennlig hilsen
PRESSENS FAGLIGE UTVALG

Sorja Johansen

for Gunnar Bodahl-Johansen
organisasjonssekretær

VEDLEGG

Sekretariatet innstilte på forenklet saksbehandling, fordi det ikke dreide seg om brudd på god presseskikk. Dette ble ikke akseptert av Pressens Faglige Utvalg, og sekretariatet tilskrev klageren og anbefalte Foreningen Våre Rovdyr å ta kontakt med Nationens redaktør i et forsøk på å komme frem til en løsning.

Klageren svarer i et brev 22. mai 1992 at det ikke har vært mulig å komme frem til noen form for enighet med Børringbo og Nationen. Klageren viser til at foreningen gjennom klagesaken både har gjort PFU oppmerksom på Børringbo, samt lært ham å kjenne. Fordi foreningen kan legge opp sitt videre arbeid ut fra sin kjennskap til avisen Nationen, ser klageren "ingen grunn til å fortsette en polemikk på denne måten."

Sekretariatet har i et brev til Nationen gitt uttrykk for at saken er tilstrekkelig opplyst til å kunne behandles av PFU, til tross for at partene ikke har utvekslet tilsvaret på vanlig måte.

PRESSENS FAGLIGE UTVALG UTTALER:

Når en avis redigerer et leserinnlegg, må ikke dette skje på en slik måte at meningsinnholdet blir vesentlig endret. Ved å kutte ut de to siste avsnittene i innlegget fra Foreningen Våre Rovdyr, er innlegget gitt et annet innhold enn det opprinnelige. Når kravet om å legge frem dokumentasjon blir kuttet ut, fremstår innlegget utilsikt som et angrep på Direktoratet for naturforvaltning.

Nationen har brutt god presseskikk.

Oslo, 16. juni 1992

Per Edgar Kokkvold,
Thor Woje, Gunhild Støver,
Brikt Jensen, Edith Nærbø, Sølvi Wærhaug

Åpent brev til stortings- representant Dag C. Weberg

DEBATT

Av Paul Granberg,
Foreningen Våre Rovdyr

I NRK, Opplandsradioens distriktssending den 23. oktober 1991, ble det sendt et innslag hvor De fremmet kritiske påstander mot Direktoratet for naturforvaltning i forbindelse med rettssaken mot en person fra Lesja som hadde drept jerv ulovlig.

Kritikken var i første rekke rettet mot Direktoratets og Fylkesmannens behandling av fellingstillatelse for jerv, hvilket jeg regner med at Direktoratet og eventuelt Fylkesmannen på en profesjonell måte, selv vil bringe klarhet i. På spørsmål fra programlederen om De så

dette i lys av den situasjonen vi hadde med ulvesaken i Sør-Aurdal, svarte De følgende:

Sitat:

«Den er vel ikke kanskje helt parallell, men det er klart at hvis denne gikk inn i et forsøksopplegg, så vil jeg jo si at det i så fall var ganske provoserende overfor dyreholderne. Og jeg har jo også i forbindelse med åpne møter om disse spørsmålene, for eksempel i Trysil, blitt møtt med den samme argumentasjonen fra dyreciere om at Direktoratet faktisk fra tid til annen har – ja, nærmest tatt inn fra Sverige og skal vi si sluppet på prøve, dyr i Norge, for å registrere deres adferd i norske miljøer. Og – og det er det samme som å be om konflikter.»

Sitat slutt.

Dersom Direktoratet «faktisk fra tid til annen» har tatt inn fra Sverige og sluppet løs i Norge, store rovdyr, som for eksempel ulv, uten først å ha klarert dette med høyere og sentrale myndigheter i de to land, så er det et klart lovbrudd!

Åpent brev til stor- tingsrepresentant Dag C. Weberg

I NRK, Opplandsradioens distriktssending den 23/10-1991, ble det sendt et innslag hvor De fremmet kritiske påstander mot Direktoratet for naturforvaltning i forbindelse med rettssaken mot en person fra Lesja som hadde drept jerv ulovlig.

Kritikken var i første rekke rettet mot Direktoratets og fylkesmannens behandling av fellingstillatelser for jerv, hvilket jeg regner med at Direktoratet ev. fylkesmannen på en profesjonell måte, selv vil bringe klarhet i. På spørsmål fra programleder om De så dette i lys av den situasjonen vi hadde med ulvesaken i Sør-Aurdal, svarte De følgende:

Sitat:

«Den er vel ikke kanskje helt parallell, men det er klart at hvis denne gikk inn i et forsøksopplegg, så vil jeg si at det i så fall var ganske provoserende overfor dyreholderne. Og jeg har jo også i forbindelse med åpne møter om disse spørsmålene, for eksempel i Trysil, blitt møtt med den samme argumentasjonen fra dyreciere om at Direktoratet faktisk fra tid til annen har – ja, nærmest tatt inn fra Sverige og skal vi si sluppet på prøve, dyr i Norge, for å registrere deres adferd i norske miljøer. Og – og det er det samme som å be om konflikter.» Sitat slutt.

Dersom Direktoratet «faktisk fra tid til annen» har tatt inn fra Sverige og sluppet løs i Norge, store rovdyr som t.eks. ulv, uten først å ha klarert dette med høyere og sentrale myndigheter i de to land, så er det et klart lovbrudd!

Påstandene De her framførte, er dermed av en slik art at vi ser oss nødt til å forfølge saken videre. Vi må derfor be Dem om senest innen to uker fra dags dato å offentlig legge fram klare bevis for sannheten i de påstander De framførte (ev. trekke Deres uttalelse tilbake).

Dersom så ikke skjer, må vi dessverre anse at stortingsrepresentant Dag C. Weberg fra Oppland Høyre, sprer løgnaktige påstander rettet mot en offentlig etat, men framført på en slik måte at det lett også rammer enkeltpersoner ansatt ved utenforstående forskningsinstitutter.

For styret i Foreningen
Våre Rovdyr
Paul Granberg

ØSTLENDINGEN

FREDAG 1. NOVEMBER 1991

Møtte bjørn på post

Inge Olav Homo møtte en bjørn mens han satt på post. Bjørnen stoppet bare 30 meter fra posten. — Han virket som en godslig kar, sier Homo om bamsen. (Arkivfoto)

NA - Tone Aftret

BRENNMOEN: Det var ikke fritt for at det gikk en støkk gjennom Inge Olav Homo da selveste bamsefar kom ruslende beint imot ham. Homo satt og ventet på ei elgku jaktlaget hans var iferd med å drive fram mot posten. Bamsen satte seg også ned og kikket på jegeren i ti sekunder før han ruslet forbi Homo og satte dampen opp bortetter fjellviddene.

Dette skjedde ved Brennmoen på Geitingdal-valdet mellom Sannerdalen og Harran tirsdag ettermiddag. Da NA fikk jeger Homo i tale sent i går kveld, var det en fattet og rolig kar som berettet om den dramatiske hendelsen.

Selv synes han å ta møtet med stor ro. Ikke vil han innrømme at han ble redd, og ikke tenkte han så mye på hvilke skumle hensikter bamsefar måtte ha med det uforutsette stevnemøtet oppe i fjellheimen.

30 meters hold

— Jeg satt på post helt alene. Jaktlaget — vi er seks mann som er her oppe — hadde sett ei elgku og en kalv som vi skulle drive fram. Da dukket bjørnen opp, forteller Inge Olav Homo.

— Bamsen kom rolig labbende rett imot meg. Da den var 30 meter fra posten, satte den seg ned på bakbeina og kikket på meg. Vi ble sittende og betrakte hverandre i ti sekunder. Så ruslet den rolig forbi meg, men satte opp farten da den hadde passert det stedet der jeg satt, legger han til.

— Men du måtte da bli bra redd?

— Redd nei, det ble jeg ikke, men jeg hadde børsa klar, medgir han.

— Hadde det vært oss, hadde vi tissa i bukka!

— Det er det da vel ingen vits i, lyder den tørre kommentaren fra den sindige jeger.

— Jeg må imidlertid innrømme at jeg vurderte hvorvidt jeg skulle ta beina på nakken eller om jeg skulle bli sittende helt i ro. Jeg valgte det siste, og det gikk jo bra, sier han og er like sindig og jevn i røsten.

25 centimeter

— Var det en hann eller hunn-bjørn du så?

— Du, jeg gikk ikke bort og kikka etter, men den var bra stor ja, svarer han tørt.

— Vi målte fotsporene til bjørnen. De var 25 centimeter lange.

— Har du sett bjørn før?

— I dyrepark så, men dette ble jo en noe annerledes opplevelse, konstaterer Inge Olav Homo.

Han presiserer at bamsen virket snill, som en riktig godslig bamsefar. Så verken Homo eller de fem andre mannfolkene på jaktlaget har noen som helst betenkeligheter med å fortsette jakta etter opplevelsen.

— Nei, da. I går felte vi ei elgku på nærmere 200 kilo. Det er jo lik-som derfor vi er her oppe da vet du, bemerket han.

Jaktlaget har vært i fjellet siden elgjakta startet 25. september, og de blir på sin post til torsdag. Fredag morgen er Inge Olav Homo tilbake i jobben som ambulansesjåfør.

Da NA snakket med jegeren tirsdag kveld gledet han seg til en god natts søvn.

— Men får du sove etter en slik skrekkopplevelse da?

— Ja, det regner jeg med. Vi er alle ved godt mot. Vante fjellfolk lar seg ikke opphisse av å få en bjørn på nært hold, sier Inge Olav Homo.

Mer bjørne- forskning

HAMAR: Det norsk-svenske samarbeidsprosjektet om bjørneforskning skal føres videre. Resultatene fra prosjektet skal danne grunnlag for felles forvaltningstiltak. Det skal også opprettes et sentralt rovviltregister som er nødvendig

for å holde oversikt over størrelse og utvikling i rovviltstammene våre. Rovviltmeldinga viste at det er stort behov for mer kunnskaper om de store rovdyrene. Som en oppfølging av denne meldinga er det på neste års statsbudsjett satt av penger til mer bestandsregistrering, skadedokumentering og utprøving av forebyggende tiltak.

HUSK KONTINGENTEN !

De få som ennå ikke har betalt for 1992 får sammen med dette heftet (eller som separat sending) purring på kontingent/ abonnementsavgift. Takk til alle som forlengst har betalt ! Mange har også i år mangedoblet kontingenten i form av støttegaver. Vi takker hjerteligst !

HUSK Å MELDE FLYTTING !

Etter hver utsending får vi tilbake en liten bunke tidsskrifter påstemplet "Flyttet, ny adresse ukjent" eller "Ettersendingstiden utløpt, noteringene strøket". Før du flytter, husk å melde fra på postverkets kort, det er gratis og sparer oss for mye arbeid ! Dersom navn eller adresse ikke er helt korrekt registrert, kan du også rette det opp ved å sende oss et slikt kort.

Kanskje kan du hjelpe oss å "finne igjen" noen av disse medlemmene, som vi har mistet kontakten med:

Navn	Siste kjente adresse
Trond Glesaaen jr.	Brårud
Leif Ihlang	Vormsund
Audun Brekke	Oslo
Jann Erland Pedersen	Oslo
Thorvald Helle	Høvik
Mai Britt Finkelsen	Harestua
Anders Berg	Brummundal
Arne Pettersen	Hosle
Harald Klæbo	Ås-NLH
Marianne Ringvold	Bø
Camilla Gahrnsen	Bø
Torgeir Lande	Kristiansand
Anders T. Braa	Hafrsfjord
Linda Heggen	Tingvoll
Arne P.S. Johansen	Trondheim
Erik Edvardsen	Trondheim
Gro Toldnes	Levanger
Jens Magne Gjøl	Levanger
Ole Harald Bermtsen	Steinkjer

SALGSARTIKLER

VERN ULVEN I NORGE

T-skjorte, hvit med foreningens logo på brystet,
størrelse S-M-L-XL
inkl. porto og emballasje

kr 95,-

Klebemerker "Vern ulven i Norge", trekantet (sidekant 16 cm)
eller rektangulært (30 x 6,5 cm), for montering på innsida
av f.eks. bilvindu pr. stk.

kr 20,-

+ porto og emb. pr. sending kr 5,-

Hefter av "VÅRE ROVDYR". Vi har fortsatt alle hefter årgang 1 til 5
på lager. Nr. 1 1989 foreligger riktignok bare som fotostatkopi.

Pris fritt tilsendt

1 - 3 hefter, pr. hefte

kr 20,-

Pr. årgang (4 hefter)

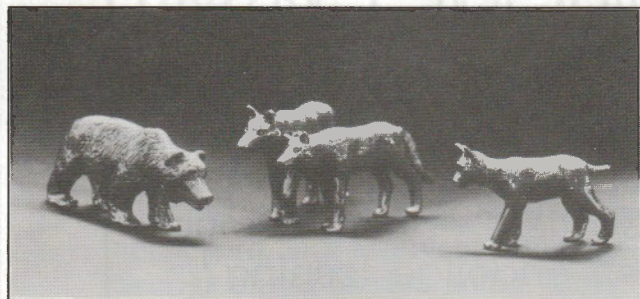
kr 75,-

Bestill ved forhåndsbetaling, skriv din bestilling på innbetalingskortet !
Bank- eller postgiror. og adresse finner du foran i heftet.

NYHETER !

Foreningens logo som tøymerke 6 x 7 cm fritt tilsendt kr 35,-

Bjørn, ulv, gaupe og jerv støpt i tinn (se foto)
(ca 90-120 gram) pr. stk. fritt tilsendt kr 70,-

Fuglevernkalenderen 1993

- årets julegave?

— Norges flotteste og rimeligste kunstkalendar?

13 blad i raus fargestrykk og stort format (29,7 x 42 cm). Motivene er akvareller av norske falker, laget spesielt til formålet av Norges fremste dyretegner — Viggo Ree.

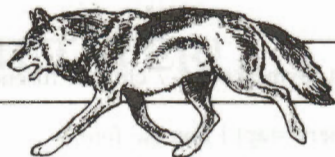
Denne kalenderen vil du garantert sette pris på! **kr. 70,-**

(EKSPEDISJONSGEBYR PÅ KR. 15,- OG PORTO VIL KOMME I TILLEGG.)

NOF-salg

Salgsavdelingen til Norsk Ornitologisk Forening.
Seminarplassen 5, 7060 Klæbu. Tlf.: (07) 831166.
Telefax: (07) 831255. Bankgiro: 6401.64.29854.
Postgiro: 0802.5458088.

Skal bjørnen leve i Vassfaret eller i eventyrene?

Stor stemning for at bjørnestammen no bør beskattes. — Blir nasjonalpark den endelige løsning?

Vi kjenner Flåværingene på pulsen for å kontrollere bjørnestemningen

La oss i hvert fall være klar over en ting. Det er to faktorer som vi med sikkerhet kan si er temmelig ukjente i den sak vi no skal kikke litt nærmere på: Det er:

Hvor mange bjørn er det egentlig oppe i traktene mot Vassfaret? og Hvor mange sauer er det egentlig disse bjørnene har slått i bakken?

Det som er sikkert er: Det er bjørn — og den har drept sau.

Ellers gir sommerens diskusjon i bladets spalter et tydelig inntrykk av hvorledes menningene står. Med et mildt uttrykk kan vi vel si de er temmelig delte. Tar jeg ikke feil heter det et eller annet sted at lammet og bjørnen skal gresse tilhøpe. Men det må være en utopisk drøm. Og likeså vanskelig som det vil være å få til denne form for fellesbeite, likeså vanskelig vil det sikkert være å få forlikt bjørnens forsvarene — og dens bitre motstandere.

Men for at noen ikke skal erte seg alt for mye opp når dette blir lest: Litt rett kan det være på begge sider.

Det finnes neppe noen som vil bestride at bjørnestammen oppe i Vassfaret har tatt seg betraktelig opp i de siste årene. Og like sikkert er det at det er en effektiv bjørnefredning som er skyld i denne opgang.

For om lag 20 år siden stod man i fare for at bjørnen for godt skulde forsvinne fra de norske skoger. Man visste det ruslet noen få dyr omkring, men å treffe folk som hadde sett den eller vært

i lag med den var værre. Det forelå heller ikke meldinger om noen særlige galskaper fra bjørnens side. Alt lå således til rette for å skape den rette stemning til beste for bjørnen. Den fikk gode talsmenn. Varmt og overbevisende taltes bjørnens sak. At bjørnen i kampens hete, av mange, ble framstillet som en koselig gammel gubbe, er kanskje ikke så mye å si på. Folk flest syntes det vilde være synd hvis bjørnen for godt skulde bli borte fra vårt lands skoger.

Nei, no forsnakket jeg meg stygt. — Stortinget delte ikke denne oppfatning. Trass alle argumenter til beste for skogens konge ble et forslag om fredning av bjørnen nedstemt av stortinget i 1932.

Men det var andre veier å gå. O. K. Opsahl oppe i Flå og Mikjel Pønhus fra Valdres ga seg ikke. Disse to var nærsagt villig til hva som helst bare de kunde få reddet bjørnen. Etter et stort arbeid lyktes det også å få med skogelære som elde ikke mindre enn 500,000 mål skog opp i mot Vassfaret, å gå til en total fredning av bjørnen på dette område. Privatfolk både her og hisset var med og tegnet garanti for et fond som skulde yte skadeserstatning hvis bjørnen trass i alt ikke skulde vise seg så veloppdragen som det av mange ble sagt den var.

Om denne private fredning har beydd bjørnens redning er ikke godt å si. Men faktum er at det etter noen år begynte å komme meldinger om at bjørn var sett både her og der i traktene om-

kring Vassfaret. Og det viste seg nok også at bjørnen ikke var fullt så bra som enkelte vilde ha den til. Fra tid til annen kom det meldinger om at bjørnen hadde vært ute etter sauen. — Flere sauer gikk i bakken — og bjørnens motstandere begynte å få vann på mølla. Den private fredning ble opprettholdt like inntil vi for noen år siden fikk den nye jaktlov. Etter denne er som kjent bjørnen helt fredet året rundt, dog med den modifikasjon at det kan gis tillatelse til å skyte bjørn når den bevislig anretter skade.

Tar jeg ikke feil ble den siste bjørn skutt i 1936 borte i Vassfaret. En slagbjørn hadde da herjet stygt i lengere tid, og det ble gitt tillatelse til å skyte denne bjørnen. Dette ble gjort — og så var det riktig bra i flere år. Men siden 1940 kan vi si det jamnt over har utviklet seg i en mindre fordelaktig måte for bjørnen. No er atter slagbjørn på ferde — og det er ikke til å komme forbi at den i løpet av de siste år har drept adskillig med sau. Det nytter ikke for bjørnens tilhengere å prate seg bort fra det. Selv om man bare holder seg til de sauer som man har funnet restene etter — og hvor det ikke kan herske tvil om at bjørnen har vært på ferde, er det et stygt blodspor som bjørnen har lagt etter seg i løpet av disse år. For siste sommers vedkommende sitter man inne med sikre beviser for at bjørnen har drept minst 20 sauer! Overfor dette tall nytter det ikke å komme med påstander om at det er tobente bjørner som i disse kjøttnodens dager har vært på ferde. Dertil er bevisene og sporene etter den firbente litt for tydelige.

At den tobente også har vært på ferde er sikkert. Bjørnen har vært lett å skyldbe på. Men dette er en sak for seg, og forandrer ikke det minste på bjørnens bevislige meritter.

I den siste tid har jeg oppe i Hallingdal hatt leilighet til å føle de forskjellige stemninger litt nærmere på pulsen. Jeg har pratet med venner og motstandere. Jeg har fart med gamle bjørnejegere over de trakter hvor bjørnen har herjet. Konklusjonen kan jeg vel best trekke slik:

Bjørnen har sine venner og varmeste forsvarere helst i trakter som ligger et stykke unnav de egentlige bjørnetrakter. Derimot er det temmelig langt mellom forsvarerne for bjørnen nede i Flå. Den bygd i Hallingdal som i størst mon har måttet stå for støyten. Her er det ikke sjelden en blir møtt med: «Bjørnen er et skadedyr. Skadedyr sparer man ikke — men utrydder!»

Men flertallet går kanskje ikke så langt. «Slik som forholdene no arter seg er det klart at det må en begrensning till!»

O. K. Opsahl i Flå — en av bjørnens varmeste talsmenn — og den mann som stod bak forslaget om privat fredning sa det slik:

«Vårt forslag om fredning av bjørnen tok sikte på å bevare bjørnestammen. Vi mente det vilde være litt av en nasjonal synd hvis dette dyr skulde forsvinne for godt. Det har vi også oppnådd med vårt arbeid. Men dermed er det ikke sagt at bjørnen skal få bre seg villt. Bestanden må holdes på et rimelig nivå. Ingen må forstå oss derhen at vi tar en slagbjørn i forsvar. En viss regulering av bestanden må til, og bestanden er no så pass stor at den kan tåle en viss beskatning. Særlig vilde det være bra om en kunde få has på slagbjørnen. Men hvis denne regulering skulde føre til en almindelig klappjakt på bjørnen, slik at den stod i fare for å bli utryddet, skulde vi nok vite å syngte ut påny!»

Det som med styrke og stor overbevisning blir hevdet fra dem som vil at det skal gripes inn mot bjørnen er følgende:

«En må ikke her bare se hen til den direkte skade som bjørnen utretter. Det gjelder ikke bare de sauer som blir drept. I langt større omfang er den indirekte skade. Når en bjørn bryter inn i en saueflokk, blir som regel sauen spredt for alle vinde. Ja, bjørnen behøver ikke en gang å gå til angrep. Sauen blir veltsekret bare den kommer i berøring med bjørnen. På denne måten er det et langt større antall med sau som blir borte, enn akkurat de dyr som direkte blir drept av bjørnen. Sau som er blitt skremt etter at bjørnen har vært på ferde har man funnet igjen oppe i Gol, i Hemsedal, nede i Sokna og over i Hedalen. Men ofte hender det også at man ikke finner sauen igjen. Den kan omkomme på annen måte eller den kan bli sprengt av ille-bikkjer — eller den tobente bjørnen kan komme over en slik enslig rømling av en sau! Skal det fortsette som no, vil etter hvert store strekninger av de beste befestrekninger bli lagt øde for all beiting, og hva det vil bety kan ikke akkurat oppsummeres i kroner og øre, men burde være forståelig for en hver!»

I denne forbindelse kan nevnes at en etterat bjørnen i sommer hadde herjet i en saueflokk på 110 sauer, ble denne spredt over alle hauger. Og sau er funnet igjen adskillige mil unnav den

opprinnelige belteplass. Så sent som i begynnelsen av november var en stor prosent av saueflokkene enno ikke funnet. Og eleren må nok i dette tilfelle forsone seg med en forholdsvis stor tapsprosent.

Men en ting er å si at en begrensning må til. En annen sak er å få satt denne begrensning ut i livet. — «Seig ikke skinnet før bjørnen er skutt» heter det som kjent.

Og hvorledes ligger det nå an med utsiktene for en bjørnejakt?

Jeg snakket med to gamle bjørnejegere, Kristian Bugen og Ola Augusten, om dette spørsmål. Bugen har i sin tid skutt 4 bjørner og Augusten 2. Drevne karer i håndverket. Bugen skjøt forresten sin første bjørn som 16-åring.

— «Nei, bjørnejakt er ingen enkel affære, blir det fortalt meg. Enno værre blir det hvis man helst bare skal ha fått i slagbjørnen. Da må en være sikker og følge den på sporet fra slakteplassen. Men bjørnen er en lurting av en annen verden. Det er ikke bare eventyr dette at bjørnen har 10 manns vett og 12 manns styrke. I løpet av kort tid farer bjørnen over store strekninger. Det behøver forsåvidt ikke være så mange slagbjørnene inne i bjørnetraktene. Et binne med unger kan således gjøre utrolig mye skade. Og det er forskjellig som tyder på at det er ei binne med unger som har vært på ferde

i den senere tid. Det som først og fremst vil gjøre det vanskelig med en bjørnejakt no er mangelen på drevne bjørnebikkjer. De er det slutt med — og det vil ta lang tid før vi får trenet opp en skikkelig bjørnebikkje. Den beste tida å skyte bjørn på, er under grasinga om våren, men da har man ingen sikkerhet for at det bare blir slagbjørn en legger i bakken. Da kan lett de uskyldige få lide med de skyldige! Nei, enkelt blir det ikke, men på den annen side er bjørnen no blitt en såpass stor ulempe at «det bør gripes inn mot den!».

Dette var et aldri så lite tversnitt av forskjellige samtaler. Men det er enno et.

Gjentagne ganger har det vært på tale at Vassfaret og traktene der omkring burde bli en nasjonalpark. Et fredet stykke ødemark i Norge. Et sted hvor naturen og naturens liv fritt skulde få lov til å utvikle seg. Vilde man ta dette løft helt og fullt, vilde mye stille seg anderledes. Men økonomisk blir det ikke noe lite løft. Bare tenk på den erstatning som måtte til for å dekke det framtidige tap ved at disse store beiteområder blir lagt ut. Mangt og mye vil sikkert dukke fram i denne forbindelse.

Men det er allikevel et spørsmål om ikke også Norge skulde ha råd til å ta på seg dette offer. Ikke bare av hensyn til bjørnen. Men av hensyn til det norske folk.

—mod.

BUSKERUDS BLAD, DRAMMEN 21.12.43

Flere bjørner i Sør-Fron.

I Aftenpostens aftennummer for 15. juli gav jeg noen opplysninger om at det var sett bjørn i Sør-Fron. Det er no kommet opplysninger som synes å tyde på at der holder til flere bjørner i dette område. Gudbrandsdølen inneholdt således 7. september meddelelse om at en gårdbruker fra Nord-Fron hadde sett en stor bjørn i traktene mellom Sprentjern og Ruten. Den kom fra Sprentjern, passerte over den gamle Espedalsvegen og fortsatte i retning opp over mot skråningen mot Bingen.

Jeg har for et par dager siden fått et brev fra Oddmund Nystuen i Sør-Fron, som gav meg de meddelelser som jeg offentliggjorde i Aftenposten den 15. juli. Han skriver at to naboer av

AFTENPOSTEN 13. OKT. 1943

Nystuen (Asbjørn Baukhol og Petter Haug) var på hesteteleting i de samme trakter som mannen fra Nord-Fron 8 dager senere enn han, det vil si det må ha vært i tiden omkring 7. september. Mens de satt og hvilte, fikk de se to bjørner ca. 300 meter borte. De gikk og spiste blåbær, og karene som hadde kikkert, kunde nøye iaktta dem. Den ene var stor og den annen noe mindre.

Oddmund Nystuen forteller også at en sauegjæter har hørt den samme brumlingen som han tidligere omtalte.

Så vidt man vet, har ikke bjørnen gjort noen skade hittil i disse trakter.

Adolf Hoel.

Er det virkelig blitt sett bjørn i Lardal-skogen?

I Hallingdal gjør bjørnen stor skade på sauebestanden.

Det var flere bærplukkere som i sommer mente at de hadde sett bjørn i Lardal-skogene; og avisene bragte notiser om sinte bamser som jagde byfolk bort fra de beste blåbærloytene. Jegere og andre skaumenn smilte vel av disse historiene og tenkte som så at de bare ble diktet i hop for at man kunde bli alene om de feteste blåbærene. Eller kanskje det var fantasien som løp løpsk på byfolk, når de gikk mo alene i skauen og sanket bær. En grevling kan lett bli til en bjørn, hvis man har fått skogskjelven i kroppen.

En Sandefjordsmann som har hatt vuggen sin i tykkeste Lardal fortalte meg nylig at han har møtt bjørn i skogen deroppe, men det var for 40—50 år siden. Så det var nok ingen skrone. Men i våre dager er det neppe trolig at bjørnen søker ned til distriktet her. Jeg stiller meg i allfall skeptisk i lengste laget.

Det har vært mye snakk om bjørnens fremtid her i landet. Noen mener at bamsen bør utryddes helt, for det er ikke fritt for at den gjør skade på sauebestanden. Andre hevder at bjørnen må fredes, det er ikke så mange eksemplarer igjen, sies det, og det vilde være synd og skam om bjørnen bare skal få leve videre i eventyrene. Etter den nye jaktloven er bjørnen fredet hele året, men det kan gis tillatelse til å skyte bjørn, når den bevislig anretter skade.

I Hallingdal er det en bygd som heter Flå og her er det en forholdsvis stor bjørnestamme som gjør betydelige innhogg i sauebestanden. Til og med bjørnens nærmeste venner mener at det nu må en regulering til, ellers tar bamserent overhånd. Særlig vilde det være bra om man kunde få has på slagbjørnen. Men hvis denne

regulering skulde føre til en alminnelig klappjakt på bjørnen, slik at den stod i fare for å bli utryddet, skulde vi nok vite å syngte ut påny!. Folk som har mistet sau i Flå, forlanger at det må gjøres noe for å komme bjørneplagen til livs. Bjørnen jager sauene adskillige mil unna den opprinnelige beiteplass, så det er mange som forsvinner for godt.

En bjørnejakt er ingen enkel affære, sier en gammel jeger, som har flere bamser på samvittigheten.

Enno værre blir det hvis man helst bare skal ha fatt i slagbjørnen. Da må man være sikker og følge den på sporet fra slakteplassen. Men bjørnen er en luring av en annen verden. Det er ikke bare eventyr dette at bjørnen har 10 manns vett og 12 manns styrke. I løpet av kort tid farter bjørnen over store strekninger. Det behøver forsåvidt ikke være så mange slagbjørnene inne i bjørnetraktene. En binne med unger kan således gjøre utrolig mye skade. Og det er forskjellig som tyder på at det er en binne med unger som har vært på ferde i den senere tid. Det som først og fremst vil gjøre det vanskelig med en bjørnejakt nu er mangelen på drevne bjørnebikkjer. De er det slutt med — og det vil ta lang tid for vi får trenet opp en skikkelig bjørnebikkje. Den beste tiden å skyte bjørn på, er under gressigen om våren, men da har man ingen sikkerhet for at det bare blir slagbjørn på, er under gressingen om kan lett de uskyldige få lide med de skyldige! Nei, enkelt blir det ikke, men på den annen side er bjørnen nu blitt en såpass stor ulempe at det bør gripes inn mot den!

STYRET

Leder	Morten Bilet, Slengåsen 7, 2020 Skedsmokorset	priv. 06-879439 arb. 02-160010
Sekretær	Yngve Kvebæk, Maridalsvn. 225 C, 0467 Oslo	priv. 02-950866
Kasserer	Jon Bekken, H. Hårdrådes v. 4, 2322 Ridabu	priv. 065-26984
Redaktør	Hilde Aaseth, Nordvivegen 60, 2312 Ottestad	priv. 065-78356 arb. 065-27540
Styremedl.	Burny Iversen, Nordborgveien 7, 2400 Elverum	priv. 064-13851 arb. 064-11800
	Geir Sjøli, Furusvingen 33, 2164 Skogbygda	priv. 06-908535
	Per Kristian Stokke, Postboks 955, 1432 Ås-NLH	
Vararepr.	Ragnhild Eklid Grendal, Øvre Mørkholt, 3800 Bø i Telemark	
	Astrid Haagensen, Bergabakken 4, Brevik, 1464 Fagerstrand	priv. 09-939187
	Paul Granberg, 2620 Follebu	priv. 062-20006
	Stig Anderson, Nordbø I, 4800 Arendal	jobb 041-25000

Lokalkontakter

(i tillegg til styret)

Vest-Finnmark

Tom Elrik Ness
Øytun Folkehøgskole
9500 Alta
p 084-35686

Nord-/Midt-Troms

Hans Prestbakmo
Trollbakken 6
9220 Moen
p/j 089-31324

Nordland

Hans Gundersen
Vidrek
8520 Ankenesstrand
p 082-59635
j 082-23400

Valdres

Svein Sørli
Vestringsbygda
2910 Aurdal
p 063-64513

Sogn og Fjordane

Roar Solheim
5843 Slinde
p/j 056-79367
mob 094-25188

Hordaland

Rune Olav Vetås
Kolstibotn 54
5030 Landås
p 05-270493

Rogaland

Svein Efteland
Boks 190
4060 Kleppe
p 02-483347
j 02-421107

Vest-Agder

Eivind Mauland
4653 Hægeland
j 042-22265

Øst-Finnmark

Hans Drangsfeld
9930 Neiden
p 085-96307

Sør-Troms

Ole Halvorsen
Straumen
9410 Borkenes
p 082-92492

Nord-Trøndelag

Ottadalen
Per Bådshaug
Boks 155, 2686 Lom
p 062-11418

Land

Geir Høitomt
Rute 527
2870 Dokka
p 061-11320

Eidsvoll/Hurdal/

Nannestad
Hallgeir B. Skjelstad
2090 Hurdal
p 06-989041

Buskerud

Ulf Myrvold
Ramberg landpost
3600 Kongsberg
p 03-762482

Øvre Telemark

Ragnhild Eklid Grendal
Øvre Mørkholt
3800 Bø i telemark

Nedre Telemark

Åsbjørn Solvang
Greg. Dagsongt. 210A
3900 Porsgrunn
p 03-501702
mob 094-71407

Aust-Agder

Arne Flor
Gunnar Knudsens v. 36
4815 Saltred
p 041-31695

Trollheimen

Morten Ree
7332 Løkken
p 074-96391

Røros

Tom Johansen
Skjevdalen
7460 Røros
p 074-13835

Nord-Østerdal

Hans J. Engan
2500 Tynset
p 064-80440

Elverum

Burny Iversen
Nordborggata 7
2400 Elverum
p 064-13851
j 064-11800

Kongsvinger

Ole-Johnny Myhrvold
Soleiebakken 62
2200 Kongsvinger
p 066-14036

Nedre Romerike

Nils Ivar Vestby
Jernbaneveien 12
1920 Sørumsand

Maridalen/Hole/Ringerike

Viggo Ree
Pamperudbakken
3506 Røyse
p 067-37715
Maridalen: 02-426570

Aurskog-Holand

Svein Evensen
Lille Husebyvei 9
0379 Oslo
p/j 02-520568

Vestfold

Helge Schjerve
Parkveien 11
3190 Horten
p 03-730965

Returadresse:

Foreningen Våre Rovdyr Postboks 17, 2420 Trysil